

Kommunledningskontoret
Rapport

Datum:
2025-01-31

Diarienummer:
KSN-2025-00116

Handläggare:
Linda Ahlford, Ida Wiking, Kristina Eriksson

Uppföljning av Handlingsplan för Gränby, Kvarngärdet och Löten 2024-2030

Förord

Uppsala kommun har två beslutade handlingsplaner för områden med särskilda utmaningar: Handlingsplan för Gottsundaområdet 2021–2030 samt Handlingsplan för Gränby, Kvarngärdet och Löten 2024–2030. Syftet med handlingsplanerna är att stärka och samordna insatser i områden med sämre förutsättningar. Det är ett omfattande arbete som pågår inom kommunens organisation och i samverkan med andra aktörer.

Hur går det med arbetet inom handlingsplanen? Går det att se resultat och vilka värden som skapas? En nulägesanalys baserad på nationella data och egna undersökningar togs fram och presenterades i samband med antagande av handlingsplanen för Gränby, Kvarngärdet och Löten 2024. I den här uppföljningsrapporten har registerdata kompletterats med verksamhetsdata och beskrivning av insatser i syfte att ge en grund för fortsatt analys och lärande. De insatser som beskrivs fokuserar på kommunkoncernens samlade arbete och inkluderar inte alla de insatser som föreningar och andra aktörer gör i området. Genom uppföljningen är syftet att synliggöra hur arbetet ytterligare kan stärkas.

Handlingsplanen för Gränby Kvarngärdet och Löten har, med sin nuvarande breda ansats med flera tematiska områden och mål, funnits i ungefär ett års tid. Dessförinnan fanns en handlingsplan med huvudsakligt fokus på trygghet och säkerhet i området. Arbetet är långsiktigt och i uppföljningen inkluderas inte bara årets tillkomna insatser utan även insatser som förvaltningarna påbörjat långt tidigare.

Rapporten visar att området har utmaningar, men uppföljningen ger samtidigt indikationer att utvecklingen går i en positiv riktning på flera håll. Den upplevda tryggheten ökar och arbetsätten inom kommunens verksamheter har blivit mer systematiska, resurser har utökats i området och samverkan har lett till kreativa idéer och nya samarbeten kring målgrupper och verksamhet. Uppföljningen visar att flera av verksamheterna når många människor och stärker deras förutsättningar att vara delaktiga i samhället, oavsett om det rör att komma i sysselsättning, delta i fritidsaktiviteter, få familjestöd eller att på olika sätt göra sin röst hörd.

Framtagandet av rapporten har skett under ledning av kommunledningskontoret i samverkan med förvaltningar och bolag som har bidragit med verksamhetsstatistik och beskrivningar av insatser och dess resultat. Handlingsplanens modell bygger på så kallad effektlogik, där uppföljningen synliggör hur insatserna bidrar till, eller kan komma att bidra till, önskade förändringar på längre sikt. Det pågår ett löpande utvecklingsarbete där nya insatser tydligare följs upp från början med ambitionen att utveckla arbetet med effektmätning.

Rapporten är strukturerad i två delar. Den första delen sammanfattar övergripande nuläge, insatser och resultat inom handlingsplanens temaområden och en bedömning huruvida arbetet inom handlingsplanen leder mot de övergripande målen. I den andra delen redovisas resultat utifrån temaområdena, med nuläge genom statistik och undersökningar och med tydligt fokus på beskrivningar och resultat av de insatser som pågår. Rapporten avslutas med en redovisning av hur uppföljningen är gjord och vilka utgångspunkter och underlag som använts.

Arbetet med handlingsplanen är ett omfattande samverkansarbete. Ingen nämnd eller bolag kan ensamt uppnå något av planens övergripande mål. Samverkan är inte alltid lätt. Det tar tid att jobba utanför stuprören och det blir ibland otydligt vad som ska uppnås och vem som har ansvar för att arbetet ger resultat. Samtidigt är vinsterna med

samverkan många: det egna arbetet i helheten blir tydligare, arbetsglädje att lära känna nya verksamheter och kollegor, och inte minst de resultat och effektivitet som kan uppnås när resurser i form av människors tid, kunskap och nätverk samnyttjas. Just den breda samverkan och handlingsplanens långsiktighet lyfts återkommer fram som grund till framgångsrika insatser.

Sammantaget pågår ett utvecklingsarbete inom många verksamheter i området. Flera viktiga verksamheter och insatser pågår och bedömningen är att de bidrar till att mildra segregationens konsekvenser. Statistiken visar dock tydligt att stora utmaningar kvarstår i området. Ett fortsatt intensivt arbete är därför motiverat och nödvändigt.

Innehåll

Förord	2
Del 1: Sammanfattning - är vi på väg mot målen?	6
Handlingsplan Gränby, Kvarngärdet och Löten – ett omfattande områdesarbete i bred samverkan.....	6
Handlingsplanens inriktningar och teman	6
Kompensatoriskt uppdrag men strukturella faktorer påverkar	6
Att arbeta områdesbaserat.....	7
Områdesnärvaro och långsiktighet.....	7
Samverkan som arbetsätt	7
Sammanfattande resultat utifrån handlingsplanens teman	8
Tema Goda livsmiljöer	8
Tema Trygghet.....	10
Tema Barn och ungas uppväxtvillkor.....	11
Tema Jobb och företagande	12
Tema Delaktighet.....	14
På väg mot målen?.....	16
Del 2: Resultat – nuläge och insatser för att nå målen	19
Tema – Goda livsmiljöer	19
Nuläge: fortsatta utmaningar men positiv utveckling.....	19
Insatser och resultat	20
Stadsutvecklingen i området.....	20
Verka för blandat bostadsutbud.....	21
Ökad aktivering och fler mötesplatser.....	22
Platssamverkan i Gränby Kvarngärdet	23
Tema – Trygghet och brottsförebyggande.....	25
Nuläge: upplevd trygghet och förtroende i området.....	25
Insatser och resultat	29
Brottsförebyggande insatser för barn och unga i riskzon.....	29
Utvecklat lägesbilsarbete som leder till åtgärder	30
Boende och lokala aktörer främjar trygghet och trivsel	31
Tema – Barn och ungas uppväxtvillkor	32
Nuläge: ungas mående och framtidstro	33
Skillnad i mående mellan flickor och pojkar	33
Varierande framtidstro	34
Insatser och resultat	34
Förskola – första steg till att klara sin utbildning.....	34
Måluppfyllelse i skolan.....	36

Stärka familjen och tidigt förebyggande insatser	40
Aktiv och meningsfull fritid.....	41
Tema – Jobb och företagande.....	44
Nuläge: arbetslöshet, inkomstnivå och ekonomisk standard.....	45
Arbetslösheten och andelen biståndsmottagare minskar	45
Fortsatt låg ekonomiska standard för barn och unga.....	47
Näringslivet Gränby, Kvarngärdet och Löten	48
Livsmedels- och detaljhandel tongivande för näringslivet	48
Många unga företag och lägre kreditvärdighet.....	48
Insatser och resultat	49
Utbildnings- och jobbcentrum för fler i egenförsörjning	49
Särskilda satsningar för ungdomar och grupper långt från arbetsmarknaden	52
Tema – delaktighet	53
Nuläge: tillit och social sammanhållning.....	53
Fortsatt låg tillit och social sammanhållning.....	53
Lågt valdeltagande men unga vill påverka	54
Insatser och resultat	56
Ökad tillit till samhället.....	56
Ge goda förutsättningar för en aktiv fritid	57
Insatser för ett starkt civilsamhälle och ökat föreningsdeltagande	59
Lokala drivkrafter och initiativ	59
Uppföljningsmodell	60
Effektlogik.....	60
Underlag	60
Geografisk avgränsning och indelning.....	61
Bilaga 1 Indikatorsförteckning	63

Del 1: Sammanfattning - är vi på väg mot målen?

Handlingsplan Gränby, Kvarngärdet och Löten – ett omfattande områdesarbete i bred samverkan

Uppsala kommun har haft handlingsplaner för Gränby och Kvarngärdet sedan 2020. De första åren var fokus på trygghet och säkerhet. En liknande struktur som områdesarbetet utifrån Handlingsplan i Gottsundaområdet togs fram med tydligt fokus på samordning inom hela kommunkoncernen. Den första handlingsplanen förlängdes vid två tillfällen och gällde därför under åren 2020-2023. De första åren var mitt under pandemin vilket påverkade hur samverkan kunde byggas upp.

I syfte att fortsätta ett långsiktigt arbete fattade kommunstyrelsen i februari 2024 beslut om nu gällande handlingsplan för Gränby, Kvarngärdet och Löten 2024-2030. Denna handlingsplan tar avstamp i det arbetet som gjorts tidigare och breddas samtidigt till att också innefatta bredare sociala hållbarhetsfrågor där även kompensatoriska och främjande insatser inkluderas i syfte att främja jämlika livsvillkor.

Handlingsplanens inriktningar och teman

Handlingsplan för Gränby, Kvarngärdet och Löten har fyra övergripande inriktningar för 2030.

Inriktningar för 2030

- Boende i Gränby, Kvarngärdet och Löten trivs i sitt närområde och upplever det som tryggt. Människor vill och kan bo kvar.
- Barn och unga har goda uppväxtvillkor och hög framtidstro.
- Livsvillkoren för boende i området är goda. Människor upplever välbefinnande och fler har förutsättningar för egenförsörjning samt en aktiv och meningsfull fritid.
- Området har ett starkt civillsamhälle där människor är delaktiga och känner gemenskap.

Handlingsplanen innehåller därutöver fem prioriterade teman: *goda livsmiljöer, trygghet, barn och ungas uppväxtvillkor, jobb och företagande samt delaktighet*. Arbetet inom temaområdena tar avstamp i analys av behov, önskade förändringar och insatser som förväntas bidra till förflyttningar i önskad riktning.

Kompensatoriskt uppdrag men strukturella faktorer påverkar

Förutsättningarna för att nå inriktningarna är på flera sätt sammanlänkat med omgivningen. Uppsala är en segregerad kommun och stad. I Gränby, Kvarngärdet och Löten är förutsättningarna på många sätt sämre än i många andra områden sett till arbetslöshet, upplevd trygghet, valdeltagande, föreningsdeltagande och skolresultat i

de lägre åldrarna. Handlingsplanen ska med lång tidshorisont styra mot ett samlat områdesarbete inom hela kommunkoncernen i syfte att kompensera för sämre förutsättningar och därmed bidra till mer jämlika livsvillkor.

För att stärka områdets förutsättningar långsiktigt behövs också strukturell förändring. Människor flyttar och det är därmed inte samma individer som syns i statistiken över tid. ”Lyckoparadoxen” innebär att när människor får en högre inkomst och kan byta bostad flyttar de från områden med låg socioekonomi där bostadsutbudet ofta är mer ensidigt. In flyttar människor med lägre socioekonomi och de socioekonomiska strukturerna i området är kvar och förstärks ytterligare. För att bryta segregationen behövs insatser i hela kommunen - för en sammankopplad stad där olika hushåll kan bo blandat i alla kommunens stadsdelar. Hur boendesegregationen ser ut påverkar i hög grad barns uppväxtmiljöer, som exempelvis trångboddhet, om de ser vuxna gå till jobbet och hur utmaningarna ser ut i skolan.

En konsekvens av lyckoparadoxen är att det kan vara svårt att utläsa förflyttningar endast utifrån registerdata och nationell statistik. Insatser som kan ha haft stor betydelse för enskilda individer får inte genomslag i statistiken för ett område med stor genomströmning av människor. I handlingsplanens uppföljning kompletteras därför nationella data och statistik med verksamhetsdata och redogörelse av insatser i ett försök att synliggöra effekter av det kompensatoriska uppdraget.

Att arbeta områdesbaserat

Områdesnärvaro och långsiktighet

Att området har lokal närvaro är ett stort värde. Förutom förskolor, skolor och fritidsklubbar/gård finns två familjecentraler, Utbildnings- och jobbcentrum och Gränby allaktivitetshus. Närvaron bidrar till synlighet av det offentliga såväl som civilsamhälle vilket har påverkan på tillit och upplevelse av att värna området. Dessa platser och verksamheter utgör också noder för samverkan och bidrar med förutsättningar för vardagliga möten och möjligheter att utveckla nya arbetssätt tillsammans.

Handlingsplanens långsiktighet är viktig och ger tilltro till att arbetet verkligen kommer kunna göra skillnad. Många åtgärder som listades i den första handlingsplanen 2020 är nu integrerade i linjeverksamheten. Det långsiktiga fokuset mot 2030 är en viktig förutsättning för att bibehålla, utveckla och finjustera insatser. Det som byggs upp får förutsättningar att växa, bli stabilt, permanent och kunna införas i andra stadsdelar.

Samverkan som arbetsätt

Det finns flera samverkansnätverk i området för att både koordinera insatser och leda till gemensamt arbete. Många aktörer ser behoven i området och vill bidra till att göra skillnad, och det är inte alltid lätt att koordinera alla insatser. Ibland blir det trängsel, men som helhet har samordningen förbättrats sedan formen att arbeta genom handlingsplaner infördes. Samordning och informationsdelning sker också genom flera lokala funktioner och nätverk, både internt i kommunen men i de flesta fall tillsammans med fastighetsägare, polis, föreningsliv och civilsamhälle.

Kommunkoncernens samordningsgrupp består av representanter i form av chefer, strateger och samordnare från förvaltningar och bolag. Gruppen är en strategisk funktion som samordnar både den långsiktiga utvecklingen, och mer kortsiktiga övergripande frågor. Agendan består bland annat av planering utifrån mål och budget, statsbidrag, verksamhetsutveckling utifrån behov, uppföljning, kommunikation och lärande. Samordningsgruppen är den primära kanalen ut till den breda kommunkoncernen och ett flertal frågor har initierats i denna grupp för att sedan hitta sin form i befintliga processer.

Områdesgruppen i Gränby, Kvarngärdet och Löten är ett brett nätverk som samlar verksamma i området från alla möjliga olika organisationer. Det är föreningar, civilsamhällsaktörer, kommunala verksamheter, Region Uppsala, forskningsprojekt och fastighetsägare. I gruppen möts många olika professioner. Syftet är att bygga nätverk och dela information, och att gemensamt planera vissa aktiviteter i området.

Sedan den nya handlingsplanen kom på plats har konceptet ”*temafrukost*” införts. Temafrukostar arrangeras av processledningen på kommunledningskontoret tillsammans med verksamhetsledning för Platssamverkan Gränby Kvarngärdet. Temafrukostarna hålls en gång per termin och fokuserar på ett av handlingsplanens fem teman utifrån ett rullande schema. Varje temafrukost har en värd där frukosten hålls, en inbjuden gäst och gemensam diskussion kring frågor som berör temat.

Föreningen Platssamverkan Gränby Kvarngärdet bildades 2023. I föreningen deltar Atrium Ljungberg AB, Rikshem AB och Stena Fastigheter AB samt Uppsala kommunkoncern genom kommunstyrelsen, Uppsala kommun Arenor och fastigheter AB, Uppsala kommun Skolfastigheter AB och Uppsalahem AB. Under 2024 har även två bostadsrättsföreningar i området knutits till föreningen.

Den formaliserade samverkan förväntas öka genomförandekraften för att ”*främja en sammanhållen och ändamålsenlig hantering av strategiska och konkreta värdeskapande insatser för att Gränby och Kvarngärdet ska vara trivsamma, trygga och attraktiva platser att bo, verka i och besöka*”.

Föreningens verksamhetsledning svarar för större delen av den operativa verksamheten. Kommunen och de kommunala bolagen deltar i föreningens styrelse samt i två arbetsgrupper för fysisk miljö respektive social aktivering.

Sammanfattande resultat utifrån handlingsplanens teman

Nedan följer en sammanfattning av hur arbetet inom respektive temaområde i handlingsplanen går och hur långt vi kommit i att uppnå målen. I nästa del i rapporten, del två, beskrivs både nuläge genom statistik och undersökningar och insatser mer utförligt.

Tema Goda livsmiljöer

Goda livsmiljöer handlar om att skapa omhändertagna miljöer som möter behov i människors vardag. Det rör bland annat serviceutbud, boendeformer, tillgången till mötesplatser, trygghet och attraktiva miljöer.

Sammanfattning

- Den fysiska miljön utvecklas i området och utvecklingsplaner för flera delar av Gränby, Kvarngärdet och Löten pågår, med tyngdpunkt på de norra delarna av Gränby.
- Området kännetecknas av en relativt storskalig uppdelning av bostadsformer. Under senare år har området kompletterats med bebyggelse längs Råbyvägen och Vaksalagatan och vid Kvarngärdestorget samt vid Gränbystaden i områdets östra del. Bebyggelsen som tillkommit har varierade upplåtelseformer och har bidragit till en ökad lokal blandning. Den äldre bebyggelsen i området har till stor del renoverats under senare tid.
- Flyttströmmarna är i vissa delområden stora. Likt andra områden med svag socioekonomi kan det vara så många som uppåt 17 procent i arbetsför ålder som flyttar varje år. Författargatorna i Gränby utgör ett sådant område. Här kan även noteras att de som flyttar från Gränby har en starkare socioekonomi medan inflyttade personer har en svagare socioekonomi. Den socioekonomiska statusen i bostadsområdena försvagas i viss mån. Både in- och utflyttare har dock som grupper betraktat en starkare socioekonomi än de kvarboende.
- Området brottas också med trångboddhet. Vid Författargatorna, är trångboddheten som störst där mellan 21 och 24 procent av hushållen uppskattas vara trångbodda. För övriga delar i Gränby, Kvarngärdet och Löten är den uppskattade trångboddheten lägre, mellan 5–16 procent av hushållen anses där trångbodda.
- En omfattande utveckling sker i och kring Gränby sportfält som bidrar till ökad tillgänglighet till idrott och mötesplatser för fler. Sportfältet är idag en viktig regional nod för flera idrotter och tar emot idrottsutövare från hela länet och riket. Ett fortsatt utvecklingsområde är att ytterligare tillgängliggöra sportfältet för boende i närområdet.
- Flera mötesplatser har utvecklats, där bland annat Gränbyparken nu är färdig. Flera föreningar använder parken och olika events har genomförts. Fler mötesplatser inomhus har succesivt utvecklats såsom Gränby allaktivitetshus, och familjecentral på Liljefors torg, med bland annat öppna förskolan.
- Att aktivera fler platser för att skapa gemenskap och trygghet är ett arbete som utvecklats inom handlingsplanen under 2024. Här kan nämnas handlingsplanens aktivitetspott som uppmuntrar personer och föreningar att utifrån sina idéer genomföra en aktivitet i området. Kommunen verkar också för människors ökade inflytande över gestaltningen av sin närmiljö och stadsutvecklingen i staden man bor i. För att nå underrepresenterade grupper genomförde kommunen riktade insatser i samband med dialogen kring Bellmansparkens utformning. Bland annat gjordes mer uppsökande dialoger i klasser i den närliggande skolan.
- En god livsmiljö är också trygg. Området har otrygghetsproblem samt en svagare sammanhållning jämfört med Uppsala som helhet. Samtidigt visar kommunens trygghetsundersökning (2023) att andelen boende, som skulle rekommendera en vän att flytta till sitt bostadsområde, ökat kraftigt i såväl Gränby som Kvarngärdet mellan 2020 och 2023.
- Delar av Gränbyområdet brottas med stor nedskräpning enligt de boende i området. Nedskräpning kan leda till en känsla av att ett område inte omhändertas och därmed riskerar problemen att fortgå och förstärkas med ytterligare skadegörelse och klotter. När social kontroll och tillsyn minskar finns en risk att även grövre kriminalitet får fäste. Konsekvensen blir ökad

otrygghet, minskad tillit och att människor minskar sin närvaro ute i det offentliga rummet. Frågans karaktär gör att den framöver lämpar sig väl att hanteras inom ramen för Platssamverkan Gränby Kvarngärdet där flera av områdets fastighetsägare är representerade.

- Genom etableringen av föreningen Platssamverkan Gränby Kvarngärdet (2023) har kommunkoncernen tillsammans med involverade fastighetsbolag och, sedan 2024, bostadsrättsföreningar kunnat utbyta idéer, resurser och kompetenser för gemensamt prioriterade insatser.

Sammanfattningsvis har Gränby, Kvarngärdet och Löten goda förutsättningar med flera centrala noder och mötesplatser. Sportfältet som utvecklas i norr, parkmiljöer med Gränbyparken som en grön lunga i stadsdelen, skolorna och allaktivitetshus samt Gränbystaden med ett brett serviceutbud. Att aktivera områdets många mötesplatser för ökad sociala sammanhållning är angeläget.

Tema Trygghet

Trygghet kan innefatta trygghet både ur ekonomisk aspekt och tillgång till välfärd såsom skola, vård och omsorg samt upplevd trygghet utifrån risken att utsättas för brott. Handlingsplanens temaområde *trygghet* handlar om det senare. De andra aspekterna på trygghet kan sägas vara del i arbetet inom övriga temaområden. Kommunen ska arbeta trygghetsskapande och brottsförebyggande med bland annat barn och unga i riskzon för kriminalitet och normbrytande beteende. Arbetet handlar också om utvecklat lägesbilsarbete och att samordna boende och lokala aktörer för att främja trygghet, trivsel, attraktivitet och platsaktivering i området.

Sammanfattning

- Mycket talar för att det samlade och fleråriga arbetet för att öka tryggheten i området bär frukt. Trots den våldsvåg som bland annat drabbade Gränby under hösten 2023 har otryggheten och oron att utsättas för flera olika brottstyper så som våld, rån och sexuella trakasserier minskat i området.
- Otryggheten i Gränbyområdet är emellertid fortsatt hög. Samtidigt har benägenheten att ringa polisen vid pågående brott ökat till nivåer som är i linje med, och i vissa fall till och med högre, än kommunens genomsnitt. Resultatet sammanfaller med ett ökat förtroende för såväl polis som kommun och brandkår. Den självrapporterade utsattheten för flera olika brottstyper har också minskat överlag. Utsattheten för inbrott i Gränby och utsattheten för rån i Kvarngärdet har dock ökat påtagligt sedan 2020.
- Sammanfattningsvis är det överlag positiva resultat som speglar Gränby, Kvarngärdet och Löten i senaste trygghetsundersökningen. Samma rörelse indikerar fastighetsägarnas uppföljningar bland sina hyresgäster. Även bland barn och unga verkar tryggheten kvälls- och nattetid ha ökat, med undantag för pojkar i Löten där andelen minskat.
- Den tidigare handlingsplanen hade fokus på trygghet och säkerhet. Flertalet insatser gjordes under åren 2020-2023, såsom renovering av Gränbyskolans skolgård, ett stort arbetet gällande parkering och asfaltering av gator och inte minst den omfattande utvecklingen av Gränbyparken. Dessa insatser kan ha betydelse för upplevelsen av trivsamma miljöer och hur ett område tas omhand. Det bidrar också till att fler människor rör sig i området - en viktig faktor för upplevelsen av trygghet.

- Samtidigt har samhället förändrats med en annan typ av nyrekrytering till kriminalitet, där våldsbrotten också ändrat karaktär och drabbar samhället hårt. Händelser i området som kraftigt påverkar tryggheten är styr av grova brott. Särskilt utmanande och allvarligt är att allt yngre barn dras in i organiserad brottslighet. En kraftsamling från flera olika samhälleliga instanser krävs för att möta detta. Socialarbetare i skolan identifierar och arbetar förebyggande med barn och ungdomar som befinner sig i riskzon för kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende. Ett annat exempel är samhällsväglare och kulturtolkar inom socialtjänsten. Funktionerna arbetar för ett tätare samarbete mellan barnen och ungdomarnas familjer, skola och socialtjänst.
- Arbetsmetoden EST har bidragit till ett mer strukturerat arbete kring lägesbilder. Flera exempel finns på hur lokala verksamheter, utifrån lägesbilden, gör insatser för att förbättra tryggheten på en plats, exempelvis Gränbystaden och konstgräsplanen vid Gränbyskolan. Uppföljning i form av de veckovisa lägesbilderna visar dock att problemen kan vara svåra att snabbt komma till bukt med.

Den samlade bedömningen är att arbetet för ökad trygghet har skalats upp på flera fronter och blivit mer systematiserat. Förutsättningarna för ett systematiskt arbete för ökad trygghet har stärkts, dels genom EST-strukturen, dels genom det forum för fastighetsägare som har växt fram genom Platssamverkan. Platssamverkans första år har handlat mycket om att gemensamt lära känna området och bygga upp föreningen. Det ger nu förutsättningar för fler synliga avtryck både i fysisk miljö och i påbörjat arbete mot våld i nära relation.

Tema Barn och ungas uppväxtvillkor

Temat *barn och unga* handlar om att ge goda förutsättningar tidigt i livet. Uppväxtvillkoren för barn och unga formas mycket av strukturella faktorer som hur familjen bor, om föräldrarna har jobb och vilka andra barn man möter i skola och på fritiden. I temaområdet för barn och unga beskrivs kommunens främjande och förebyggande arbete där kommunen ska verka för tidigt och sammanhållet stöd till familjer, måluppfyllelse i skolan och goda förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid.

Sammanfattning

- Måendet bland unga i området varierar. I Gränby svarar cirka 70 procent att de mår bra eller mycket bra, vilket är över genomsnittet för Uppsala som helhet. I Löten ligger måendet något under Uppsalas genomsnitt och i Kvarngärdet betydligt under, särskilt för flickor.
- Barn och ungas framtidstro för egen del ligger på ungefär samma nivå i Gränby och Kvarngärdet som Uppsalas genomsnitt där cirka 75 procent svarar att de ser ljus eller mycket ljus på framtiden för egen del. I Löten är siffran lite lägre med 66 procent och med ett större tapp jämfört med tidigare mätningar.
- Andel barn som är inskrivna i förskolan är lägre än kommungenomsnittet, och det pågår ett aktivt uppsökande arbete med att öka andelen barn som går i förskola. En rad verksamheter erbjuder arenor för den uppsökande verksamheten att nå ut via. Pilot pågår på von Bahrs förskola för att öka andelen som tar del av och närvarar i förskolan.
- Elevsammansättningen i låg- och mellanstadieskolorna speglar boendesegregationen och utmaningarna som följer när många elever flyttar,

särskilt resursstarka elever. Resultaten från nationella proven i årskurs 3 visar mycket stora årliga variationer i skolresultat på samtliga skolor.

- Skolresultaten för områdets högstadieskolor - mätt som behörighet till gymnasieskolan yrkesprogram – är i linje med förväntat resultat för åk 9. Elevgenomströmningen är en stor utmaning även här som påverkar resultatet och gör det svårt att förklara orsaker till variationer mellan åren. Gränbyskolan sticker dock ut med en positiv utveckling både när det gäller progression och sett till förväntade resultat.
- Tre av områdets skolor är utvalda för särskilda insatser med extra resurser. Skolornas uppföljningar av dessa visar bland annat stärkt profession och fler kompetenser som gynnar elevernas inläring och studiero. Dessa resurser behövs för att skolorna ska klara det extra stora kompenserande uppdrag som följer av elevernas förutsättningar.
- Runt om skolan finns också nya verksamheter och professioner som tillkommit tack vare den tidigare handlingsplanen, exempelvis socialarbetare i skolan. Verksamheten och samarbetet med Gränby allaktivitetshus är en annan stor resurs, och särskilt för Gränbyskolan då lokalerna sitter ihop.
- Det sker fortsatt en stor utveckling av arbetssätt och närvaro inom det förebyggande arbetet med barn, unga och deras familjer, från flera piloter i Gottsunda. Det innebär bland annat satsning på uppsökande arbete och ny lokal för familjeenheten samt SFI för föräldralediga på familjecentralen Liljeforstorg som är på gång.
- Barn och unga i Gränby och Kvarngärdet deltar i fritidsaktiviteter genom en förening, församling eller klubb i ungefär samma utsträckning som Uppsala som helhet, på drygt 50 procent. I Gränby har siffran ökat de senaste tre mätningarna och ligger nu över kommunens genomsnitt. Könsskillnaden är dock mycket stor där flickor deltar i betydligt lägre grad. Deltagandet är även lägre i Löten, både för flickor och pojkar. Kultur-, idrotts-, och fritidsföreningsaktiviteter är strukturerade fritidsaktiviteter som kännetecknas av inskrivning, regelbundenhet och vuxennärvaro.
- I området finns också en mängd olika avgiftsfria aktiviteter med vuxennärvaro som inte kräver anmälan eller regelbundenhet, bland annat allaktivitetshuset i Gränbyskolan. Det finns dessutom flera föreningsdrivna öppna aktiviteter som kommunen stödjer. Förhoppningen är att allaktivitetshuset och dess fortsatta utveckling ska öka flickors deltagande i fritidsaktiviteter, och i förlängningen också öppna dörrarna för fler att delta i föreningar som förutom att erbjuda fritidsaktiviteter också har ett demokratiskt värde. Kostnadsfria aktiviteter i direkt anslutning till skoltid bedöms kunna sänka trösklarna för deltagande.

Sammanfattningsvis har skyddsnetet kring barn och unga stärkts med fler trygga vuxna, ökat stöd till föräldrar som också når ut på ett bättre sätt och lägre trösklar för fritidsaktiviteter. Områdets utmaningar är dock fortsatt stora och avspeglas i hög grad i skolan, där insatser finns och behövs för att kompensera för detta.

Tema Jobb och företagande

Temaområde Jobb och företagande handlar om människors möjlighet till självförsörjning. Kommunens insatser fokuserar på att få människor till anställning, studier eller eget företagande. För kommunen är det viktigt att skapa förutsättningar för alla att ha en sysselsättning, särskilt för grupper som annars har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Sammanfattning

- Gränbyområdet har fortsatt stora utmaningar med att många invånare i området idag inte arbetar eller studerar. Det finns emellertid en positiv trend av att både andelen öppet arbetslösa och andelen biståndsmottagare under senare år har minskat i området. Den öppna arbetslösheten har sjunkit mellan 2022 och 2024 i nästan alla redovisade delområden samtidigt som arbetslösheten i Uppsala som helhet legat i stort sett still. Mellan 2 och 6,7 procent är öppet arbetslösa i de olika delgeografierna i området, vilket kan jämföras med genomsnittet för Uppsala som helhet på 2,5 procent. Särskilt stor har minskningen varit på Författargatorna med högst andel arbetslösa och bidragsmottagare. Författargatorna är tillsammans med Södra Kvarngärdet de områden med högst andel arbetslösa.
- Även andelen mottagare av ekonomiskt bistånd är högre i Gränbyområdet jämfört med kommungenomsnittet. Gränby (Författargatorna) har därtill en hög andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) och som har ekonomiskt bistånd.
- Andelen barn och unga som lever i hushåll med låg ekonomisk standard ökade mellan 2018 och 2021. Från en redan hög nivå var den största ökningen på Författargatorna (Gränby), från 46 procent 2018 till höga 54 procent 2021.
- De höga arbetslöshetssiffrorna för området i kombination med låga utbildningsnivåer och låg ekonomisk standard motiverar särskilda insatser riktade till Gränbyområdet, såsom en hög områdesnärvaro av verksamheter som stödjer människors väg till jobb, utbildning och företagande. Låga trösklar och uppsökande verksamhet har varit nycklar i arbetssättet.
- Kommunen har utvecklat ett strukturerat uppsökande arbete och etablerat samverkan med olika verksamheter och aktörer i området. Validerad praktik, feriejobbsatsningar och inte minst Utbildnings- och jobbcenters verksamhet utgör några av de insatser som har bidragit till att verksamheten nu når grupper som är svåra att nå och som riskerar att hamna långt från arbetsmarknaden.
- Utbildnings- och jobbcenter är en viktig ingångsport för många första kontakt för att få stöd till jobb eller studier. Verksamhetsdata från arbetsmarknadsförvaltningen indikerar dels att antalet registrerade besökande ökat från 2022 till 2023, dels en stigande trend när det gäller andel avslut från arbetsmarknadsinsatser till arbete eller studier. Drop-in verksamheten har successivt kompletterats med uppsökande arbete och projekt för att stödja dem som står långt från arbetsmarknaden, har få egna nätverk och inte sällan har en låg utbildningsnivå. Flera initiativ fortsätter utvecklas med fokus på långsiktigt hållbara satsningar. Bland annat kommer SFI för föräldralediga, en verksamhet med goda resultat i Gottsunda, att startas på Familjecentralen vid Liljefors torg under våren 2025.
- Det pågår även insatser och aktiviteter för att möjliggöra feriejobb och en första kontakt med arbetslivet för ungdomar, både generella kommunövergripande insatser och lokalt i området. Erikshjälpen och Bilda har under året, med stöd från arbetsmarknadsförvaltningen, erbjudit motiverande och kompetenshöjande insatser till unga i arbetsför ålder som varken arbetar eller studerar eller riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden efter avslutad grund- eller gymnasieskola.
- Det finns ett varierande näringsliv i Gränby, Kvarngärdet och Löten med tonvikt på handel, vård och omsorg samt restaurangverksamhet. Området präglas också av många mindre och nystartade företag. Det finns utmaningar

när det gäller kreditvärdighet och företagens överlevnad. Samtidigt finns potential för tillväxt och företagsutveckling inom området.

Sammantaget syns en positiv trend där arbetslösheten sjunker och andelen biståndsmottagare minskar i området, om än från högre nivåer. Mer oroande är att barnfattigdomen tycks öka, särskilt i vissa delområden. Här behövs dock siffror som redovisar de senaste åren, samma år som arbetslösheten har minskat. Låga trösklar och uppsökande verksamhet har varit nycklar i arbetsmarknadsinsatserna i området. Utbildnings- och jobbcenter är en central nod som stärkt relationerna med lokalsamhället, skapat fler vägar till utbildning och jobb samt bidragit till ett ökat förtroende för verksamheten genom flera samverkansprojekt. Att stärka företagsframväxten i området är ett utvecklingsområde.

Tema Delaktighet

Delaktighet handlar om att kunna och vilja aktivt medverka i och vara en del av samhället. Ett högt deltagande och den kollektiva förmågan att agera tillsammans kan bidra till att stärka sammanhållningen och tilliten i lokala samhällen och bostadsområden såväl som i samhället i stort. Förtroende och tilliten till samhällets institutioner är en grund. Kommunens insatser handlar om att värna delaktighet i sina verksamheter och ta tillvara lokala drivkrafter och initiativ, samt ge goda förutsättningar för en aktiv fritid och ett starkt civilsamhälle.

Sammanfattning

- Delaktighet i samhället är generellt lägre bland boende i Gränby, Kvarngärdet och Löten sett till tillgänglig statistik över valdeltagande, andelen aktiva i idrottsföreningar och social sammanhållning.
- Valdeltagandet i områdets valdistrikt till kommunfullmäktige 2022 låg mellan 51,5 procent och 80 procent vilket kan jämföras med Uppsalas genomsnitt på 82,1 procent. De flesta valdistrikten låg dock betydligt under genomsnittet.
- I området upplever betydligt färre invånare social sammanhållning i sina bostadsområden jämfört med genomsnittet för Uppsala tätort. Detta gäller särskilt i områdena Gränby Författargatorna, Gränby allé och Kvarngärdet. Dessutom har en större andel boende i dessa områden lågt förtroende för att kommunen gör tillräckligt för sina bostadsområden.
- Samtidigt har många boende i Gränby, Kvarngärdet och Löten starka drivkrafter och stort engagemang för området. Viljan att vara med och påverka i frågor som rör kommunen är relativt svag bland Uppsala kommuns barn och unga men barn och unga, särskilt flickor, i Gränby, Kvarngärdet och Löten vill vara med och påverka i högre utsträckning än kommungenomsnittet. I jämförelse med kommunen framträder också att en större andel barn och unga i Gränbyområdet upplever att de har *stora eller mycket stora möjligheter* att föra fram sina åsikter.
- Tilliten till samhällets institutioner är viktig, men sjunker generellt i samhället. Så även i Gränbyområdet. Tilliten byggs i mångt och mycket i det direkta mötet mellan medborgare och verksamheter eller institutioner. I området är därmed verksamheter såsom öppen förskola, förskola, skola och familjecentral viktiga tillitsskapande brobyggare. Att ha ett jobb och en meningsfull vardag är emellertid kanske den enskilt viktigaste faktorn för att vara och känna sig delaktig i samhället. Verksamheter och insatser som stöder människor till jobb, studier eller företagande är därmed centrala.

- Kommunens insatser för att öka delaktigheten i och stärka tilliten till samhället genom samhällsvägledare och kulturtolkar tycks ha haft stor påverkan på människors uppfattning kring framför allt socialtjänst. Det stöd som samhällsvägledare och kulturtolkar ger är uppskattat av såväl familjer i kontakt med socialtjänst som av de olika verksamheter som använder dem för stöd i sina kontakter med familjer. I Gränbyområdet pågår också sedan 2024 ett projekt med ungdomar mot hedersrelaterat våld och förtryck mot kvinnor. Arbetet handlar om att engagera unga män att bli ambassadörer för attityd- och beteendeförändring bland män i sociala och kulturella sammanhang där kvinnor är mest utsatta.
- I området finns flera verksamheter och insatser med ett främjande uppdrag att skapa och medskapa en aktiv och meningsfull fritid för boende i området. Gränby allaktivitetshus som bygger på en hög grad av delaktighet och samskapande har kraftigt och stadigt ökat antalet besökare. Verksamheten utvecklar löpande sina aktiviteter tillsammans med besökande barn och unga. Utveckling av en gemensam modell för allaktivitetshusen i Uppsala kommer framöver vara ytterligare ett steg mot ökad delaktighet i hela lokalsamhället både geografiskt med fler målgrupper, såväl barn och unga som äldre.
- Därtill erbjuder föreningslivet viktiga sammanhang för att ge förutsättningar för tillit, individuell utveckling, och gemenskap mellan människor. Särskilt viktig målgrupp här är barn och unga då unga i området i lägre grad än andra är medlemmar i organisationer, föreningar eller klubbar. Kommunens insatser för att främja civilsamhällets och föreningslivets utveckling sker bland annat i form av ekonomiska bidrag till föreningar och genom att upplåta lokaler och andra ytor för kultur, idrott och gemenskap. I flera fall tecknas idéburet-offentligt- partnerskap (IOP) för mer långsiktig stabilitet. Särskilt riktade medel finns, inte minst från statligt håll, för socioekonomiskt utsatta områden, vilket innebär att många olika föreningar är aktiva i Gränby, Kvarngärdet och Löten.
- Andra sätt som kommunen arbetar för att sänka trösklarna till en aktiv fritid är att tillsammans med föreningar erbjuda barn och unga kostnadsfria eller kostnadsreducerade aktiviteter. Aktiviteterna styrs också till skoldagens slut för att undvika luckor mellan skola och aktivitet som innebär att vissa barn inte kan eller får gå tillbaka. En utmaning framöver är att locka fler boende i Gränby, Kvarngärdet och Löten att ta del av den närliggande verksamhet som föreningslivet på Gränby sportfält erbjuder.
- Att stödja och uppmuntra människors egna drivkrafter att påverka och ta ansvar för sitt område är ytterligare något som kommunen prioriterat. Aktivitetspotten är ett initiativ som har påbörjats under 2024. Ett 30-tal ansökningar inkommit varav ungefär hälften har beviljats och genomförts. Genom Aktivitetspotten ges invånare, föreningar och verksamheter i området möjlighet att för ett mindre bidrag själv genomföra en aktivitet i området.

Sammantaget är delaktigheten i samhället bland människor i Gränby, Kvarngärdet och Löten generellt sett låg, vilket har konsekvenser för den enskildes livsvillkor och innebär demokratiska utmaningar. Den samlade bilden är att ett mer långsiktigt demokratiarbete blir än viktigare framöver. De dialoger och piloter som sker för att öka invånarens möjligheter till att påverka och själv bidra kan ytterligare utvecklas. Både enskilda insatser och mer långsiktiga satsningar på områdesbaserade verksamheter med låga trösklar och uppsökande insatser såsom Allaktivitetshus, familjecentral och Utbildnings- och jobbcener spelar en viktig roll för en utveckling mot ökad delaktighet.

På väg mot målen?

Handlingsplanen har fyra övergripande inriktningar mot 2030. Den första är nära sammankopplad med stadsutvecklingen och den fysiska miljön: **boende i Gränby, Kvarngärdet och Löten trivs i sitt närområde och upplever det som tryggt. Människor vill och kan bo kvar.** Uppföljningen visar att betydligt fler än tidigare i Gränby och Kvarngärdet skulle rekommendera sitt bostadsområde till en vän. Olika bostadsformer är till stor del uppdelade mellan de olika delområdena, även om nybyggda bostäder de senaste åren har bidragit till en ökad lokal blandning. Det ger fler möjligheter att både flytta till och bo kvar i området. En studie av omflyttningen i kommunens bostadsområden med lägst socioekonomi visar att omflyttningen i dessa är stor, och bland dessa områden återfinns Författargatorna i Gränby.

Andra viktiga förutsättningar för att människor ska vilja flytta till och även vilja bo kvar i området är att det är trivsamt och tryggt, att skolorna håller hög kvalitet och att servicen är god. Upplevelsen av trygghet visar en positiv trend när det gäller såväl oron att utsättas för brott som om man begränsar sin rörlighet och känner sig trygg i sitt bostadsområde. Trenden om ökad upplevd trygghet bekräftas i flera mätningar.

I Inriktningen om att **barn och unga ska ha goda uppväxtvillkor och hög framtidstro** visar på blandade resultat. Framtidstro för barn och unga i området ligger på ungefär samma nivå eller lite lägre jämfört med Uppsalas genomsnitt. Här finns dock variationer mellan delområdena. Likaså är det för det upplevda måendet, och här finns också en tydlig könsskillnad där flickor mår sämre, likt hela Uppsala.

Barn och ungas uppväxtvillkor har ändå förbättrats på flera sätt. Förskolor och högstadieskolor håller hög kvalitet, med nöjda vårdnadshavare. Skolresultaten är överlag goda för gymnasiebehörighet men utmaningarna är stora för lägre åldrar i skolan. Elevsammansättningen speglar här boendesegregationen med sämre socioekonomiska förutsättningar, vilket har stor betydelse och gör skolornas kompensatoriska uppdrag mycket omfattande. Det tidiga och familjenära stödet är viktigt och genomgår en fortsatt utveckling. Trygga familjesituationer är avgörande och mer skulle ändå behöva göras i det främjande och förebyggande arbetet. Den höga barnfattigdomen och låg tradition inom familjer att delta i föreningsliv ställer högre krav på fritidsaktiviteter som sänker trösklarna för att barnen ska kunna delta och här pågår också ett utvecklingsarbete med fler avgiftsfria aktiviteter i anslutning till skoltid. Hög delaktighet är kännetecknen i utformning av många verksamheter men det kan finnas ytterligare lärdomar att dra mellan olika sektorer såsom skola, fritid och socialförvaltning - i samverkan med föreningar.

Att barn ser vuxna gå till jobbet är en annan del av deras uppväxtvillkor, som också avspeglas i familjens ekonomi och vuxnas förutsättningar. Inriktningen att **livsvillkoren för boende i området är goda** och att **fler har förutsättningar för egenförsörjning samt en aktiv och meningsfull fritid** berör flera aspekter. Utbildnings- och jobbcenter har gett stöd till och hjälpt många att komma närmare studier, arbete eller eget företagande och har blivit en ny lokal nod för samverkan i området. Den så kallade lyckoparadoxen visar dock att många flyttar från området när den egna ekonomin tillåter. Det gör att resultaten av arbetet med att fler ska komma i arbetet inte tydligt går att avläsa i uppföljningar av områdets arbetslöshetsstatistik, även om de senaste tre åren visar att arbetslösheten faktiskt minskar. Utbildnings- och jobbcenters egen verksamhetsstatistik visar också att andelen inskrivna som kommer i jobb eller studier ökar.

Gällande fritid och medskapande för vuxna har piloten med en aktivitetspott visat att det finns engagemang i och för området genom de olika idéer som kommit in gällande att själv genomföra aktiviteter med stöd av ett mindre ekonomiskt bidrag. Utvecklingen av sportfältet bidrar också till utbudet av rekreation och aktiviteter, men där utmaningen är att ytterligare tillgängliggöra utbudet även för boende i området parallellt med utvecklingen mot en regional nod för olika idrotter.

Den sista inriktningen handlar om att **området har ett starkt civilsamhälle där människor är delaktiga och känner gemenskap**. Ett starkt civilsamhälle är viktigt för demokratin – för människors delaktighet i samhället och för tilliten. Sammantaget ser vi att delaktigheten i samhället är generellt lägre bland boende i Gränby, Kvarngärdet och Löten sett till tillgänglig statistik över valdeltagande, andel aktiva i idrottsföreningar och social sammanhållning. Sett till såväl barn och ungas vilja som upplevda möjlighet att påverka ligger båda dessa dock i linje med eller över kommunens genomsnitt. Det är glädjande och ger goda förutsättningar för de insatser som görs för att stärka invånares delaktighet i samhället och deltagande i föreningslivet.

Uppsala kommun har de senaste åren, i dialog med civilsamhället, arbetat för att utveckla formerna för samverkan med civilsamhället. Sedan 2021 har nya idéburna offentliga partnerskap tecknats och ett antal ekonomiska stöd finns för olika föreningsverksamheter i området. Lokalutbudet för föreningsverksamhet i Gränby har även breddats allaktivitetshuset.

Ett annat sätt som kommunen arbetat för att stärka förutsättningarna och stödja föreningsliv och civilsamhälle är genom nätverk och etablerade forum. Konceptet temafrukostar som arrangeras inom ramen för handlingsplanen bjuder in brett, och samarrangeras med aktörer som verkar i området på olika sätt. Andra forum är Stora områdesgruppen dit föreningar och organisationer inbjuds samt Platssamverkan Gränby Kvarngärdet som ger både ytor (t.ex. informationskanal till boende) och samarbete i aktiviteter. Förutsättningarna har därmed stärkts, åtminstone steg på vägen.

Behov av fortsatt arbete för jämlika livsvillkor

Sammantaget pågår en mängd arbete i enlighet med målens riktning och den övergripande utvecklingen visar flera positiva tendenser. Flera utmaningar kvarstår emellertid för att ge goda och jämlika livsvillkor vad gäller skola, jobb och fritid. Författargatorna i Gränby sticker ut i flera fall, som det område där utmaningarna är som störst.

Det låga valdeltagandet, den svaga sociala sammanhållningen och därtill en kraftig desinformationskampanj mot socialtjänsten sätter spår i det lokala samhället och är frågor som även framöver kommer behöva prioriteras. Det tydliggör också behovet av nya sätt att arbeta och samarbeta på. Det arbetet har nu tagit fart i området och blivit mer träffsäkert än tidigare.

Givet boendesegregationens strukturerande kraft behövs ett långsiktigt kompensatoriskt arbete i området under många år framöver. Sammanfattningsvis är bedömningen kommunens satsning genom områdesarbetet har utvecklats, gått framåt och ger resultat. Handlingsplanen ger en bra och långsiktig plattform för samverkan med mål som sätter en inriktning. Kortsiktiga projekt har ersatts med

långsiktig utveckling av verksamheter och en infrastruktur för samverkan och tidiga stödinsatser, vilket i sin tur stärker förutsättningarna för jämlika livsvillkor.

Del 2: Resultat – nuläge och insatser för att nå målen

I avsnittet redogörs för nuläge utifrån registerdata, undersökningar, tillgängliga verksamhetsdata samt beskrivningar av de olika insatser som görs och deras bedömda effekt. Syftet är att visa på ett nuläge i Gränbyområdet utifrån handlingsplanens mål och prioriterade teman. Handlingsplanens tidshorisont om 2030 ger möjligheter att arbeta mot måluppfyllelse på lång sikt, och samtidigt följa upp och arbeta utifrån identifierade utmaningar och behov på kort sikt.

Rapportens slutsatser vilar på kvalitativa beskrivningar av handlingsplanens insatser, prestationsmått och indikatorer som redovisas över tid med relevanta tidslinjer och jämförbara kommunalt. Fördjupade beskrivningar av insatser används för att synliggöra värden och resultat som en insats bidrar till men som inte alltid låter sig mätas. Redovisningen av utfall, det vill säga de förflyttningar som skett, vilar i huvudsak på befintliga verksamhetsdata som förvaltningar och bolag samlar in och använder löpande för att följa sina verksamheter. Därtill har större undersökningar och rapporter använts.

Ambitionen har varit att med en kombination av olika typer av data ge en fyllig och rättvisande bild av de insatser som görs, de värden som skapas och de förflyttningar som sker mot handlingsplanens tematiska och övergripande målsättningar.

Tema – Goda livsmiljöer

En övergripande inriktning i handlingsplanen är att barn och unga, såväl som vuxna och äldre, ska trivas och vilja bo kvar i området. För att bidra till detta ska kommunen:

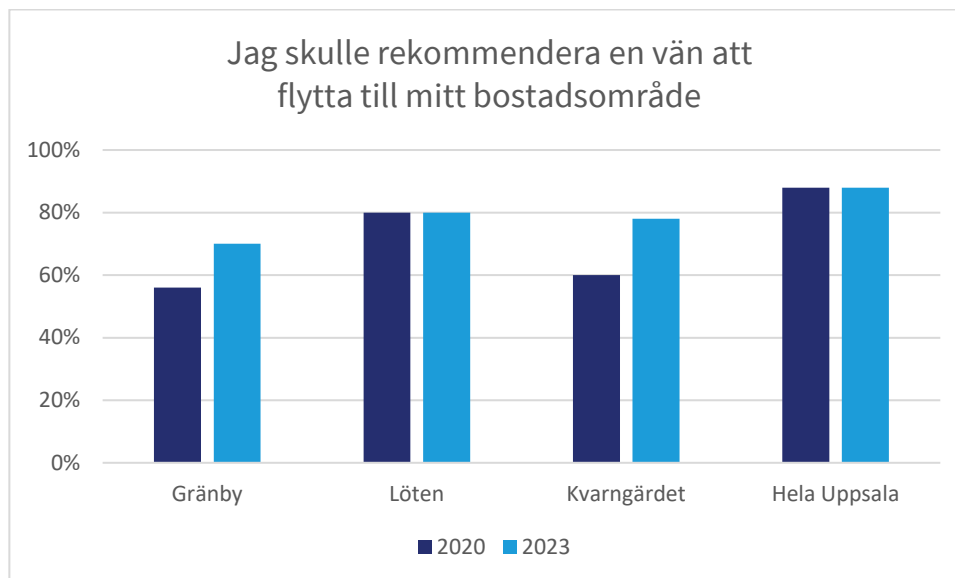
- verka för en blandning av bostadstyper, upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och prisnivåer i området
- arbeta för ökad aktivering av såväl inomhus- som utomhusmiljöer i syfte att tillgängliggöra fler mötesplatser för de boende i området
- utveckla samverkan med fastighetsägare och näringsliv samt involvera bostadsrättsföreningar och civilsamhället för goda livsmiljöer.

Goda livsmiljöer handlar om att skapa omhändertagna miljöer som möter behov i människors vardag. Det rör bland annat serviceutbud, boendeformer, tillgången till mötesplatser, trygghet och attraktiva miljöer.

Nuläge: fortsatta utmaningar men positiv utveckling

Gränby, Kvarngärdet och Löten har goda förutsättningar med flera centrala noder och mötesplatser. Sportfältet som utvecklas i norr, parkmiljöer med Gränbyparken som en grön lunga i stadsdelen, skolorna och allaktivitetshus samt Gränbystaden med ett brett serviceutbud. En god livsmiljö är också trygg. Området har otrygghetsproblem samt en svagare sammanhållning jämfört med Uppsala som helhet. Samtidigt har andelen

boende, som skulle rekommendera en vän att flytta till sitt bostadsområde, ökat kraftigt i såväl Gränby som Kvarngärdet mellan 2020 och 2023.¹

Källa: Trygghetsundersökningen 2023, Uppsala kommun.

Sammantaget finns flera indikationer på en positiv utveckling vad gäller trygghetsaspekter för Gränby, Kvarngärdet och Löten (se tema *trygghet och brottsförebyggande*).

Insatser och resultat

För att tillvarata områdets kvaliteter, öka tryggheten och bidra till goda livsmiljöer arbetar kommunen med trygghetsskapande åtgärder i området. De ytor som finns förbättras och görs tillgängliga för de boende, så att aktiviteter, spontanidrott, utökade rörelsemönster och gemenskap främjas.

Genom att långsiktigt verka för ett blandat bostadsutbud, aktivera platser såsom områdets parker, öka antalet aktiviteter för barn, unga och äldre samt samarbeten med bland annat fastighetsägare och civilsamhälle förväntas tryggheten och gemenskapen öka hos boende i området. Fler barn och unga, såväl som vuxna och äldre, ska trivas och vilja bo kvar i området.

Stadsutvecklingen i området

Den fysiska miljön utvecklas i området och utvecklingsplaner för flera delar av Gränby, Kvarngärdet och Löten pågår, med tyngdpunkt på de norra delarna av Gränby.

I juni 2023 med syfte att möjliggöra för ytterligare 250–400 bostäder, parkeringshus, handel och kontor i norra Gränby. I norra Gränby lämnades planuppdrag. I de centrala delarna av Gränby fortsätter upprustning och utveckling av Gränbyparken och Bellmansparken. Detaljplanarbetet för ytterligare ett nytt vattenverk, intill det befintliga vattenverket har påbörjats. I området finns även ett utpekade läge för ny

¹ Trygghetsundersökningen 2023, Uppsala kommun.

ambulansstation. Utvecklingen på Gränby sportfältet har intensifierats (läs mer nedan). Planering pågår av ett rekreationsstråk mellan Gamla Uppsala och Slavsta.

Nya Kvarngårdesskolan, med plats för 990 elever, öppnar i Kvarngärdet höstterminen 2025. Evakueringsskolan vid Gränby sportfält står då till förfogande för andra skolor som står inför renoveringar. Nästkommande skola att flytta in är Gamla Uppsala skola.

I Löten finns ett detaljplaneuppdrag vid Heidenstams torg som ska möjliggöra för ytterligare bostäder och en förskola.

Verka för blandat bostadsutbud

För att kunna bo bra, eller vid behov kunna flytta inom eller till kommunen när livssituationen ändras, behöver det finnas ett brett bostadsutbud i olika delar av kommunen. Ett varierat bostadsutbud för olika livssituationer i olika delområden bidrar till att människor möts i vardagen vilket skapar förutsättningar för bättre sammanhållning och därmed ökad attraktivitet. I Gränby, Kvarngärdet och Löten finns det framför allt flerbostadshus, med undantag för några småhus som upplåts med hyresrätt respektive bostadsrätt. Upplåtelseformerna varierar kraftigt mellan stadsdelarna. I Kvarngärdet är 94 procent hyresrätter, i Gränby 55 procent och i Löten 29 procent. Resterande är bostadsrätter. Det finns även relativt storskalig uppdelning inom områdena. Under senare år har området kompletterats med bebyggelse längs Råbyvägen och Vaksalagatan och vid Kvarngärdestorget samt vid Gränbystaden i områdets östra del. Bebyggelsen som tillkommit har varierade upplåtelseformer och har bidragit till en ökad lokal blandning. Den äldre bebyggelsen i området har till stor del renoverats under senare tid.

Sammantaget finns en stor variation av lägenhetsstorlekar i de tre områdena, där ungefär hälften är bostäder om tre rum och kök eller större. I delar av området Gränby, vid Författargatorna, är trångboddheten som störst där mellan 21 och 24 procent av hushållen uppskattas vara trångbodda. För övriga delar i Gränby, Kvarngärdet och Löten är den uppskattade trångboddheten lägre, mellan 5–16 procent av hushållen anses där trångbodda. Detta enligt Boverkets norm 2 som innebär att man utöver sovrum ska ha ett kök och vardagsrum. Två barn förväntas kunna dela sovrum, liksom par. Ensamstående utan barn anses inte trångbodda i ett rum och kök. Andelen trångbodda i flerbostadshus varierar i olika stadsdelar och tätorter och är upp till 28 procent av hushållen där trångboddheten är som störst. Många av de hyresrätter som förmedlats via Uppsala Bostadsförmedling har en genomsnittlig kötid på lite drygt tre år. Längst kötid har det varit till de större bostäderna.

En studie som undersökt flyttmönster mellan år 2012 och 2018 i områden där en betydligt större andel av befolkningen har svag socioekonomi jämfört med andra bostadsområden, konstateras att de har en relativt hög omflyttning. Författargatorna i Gränby är ett av dessa områden liksom Norra Gottsunda, Sydvästra Valsätra och Bäcklösa. 17 procent av befolkningen i arbetsför ålder flyttar varje år och nästan lika många är nyinflyttade varje år. Den högre omflyttningen förklaras av att områdena domineras av hyresrätter och har en relativt ung befolkning. Många boende är därtill utrikes födda, en grupp som vanligen flyttar oftare än personer födda i Sverige. I denna studie har alltså enbart Författargatorna i Gränby, där hyresrätterna dominerar, undersökts.

De som flyttar från områdena flyttar i hög utsträckning till närliggande platser, närmare hälften flyttar till en större bostad i bostadsrätt eller äganderätt. De som flyttar från områdena har en starkare socioekonomi medan inflyttade personer har en svagare socioekonomi. Den socioekonomiska statusen i bostadsområdena försvagas i viss mån. Både in- och utflyttare har dock som grupper betraktat en starkare socioekonomisk situation än de kvarboende².

Ökad aktivering och fler mötesplatser

Den upprustning och utveckling av den fysiska miljön som genomförs i stadsdelarna möjliggör fler mötesplatser och miljöer för boende och besökare att mötas och utöva aktiviteter. Utomhus finns flera parker och torg som nyttjas av människor som rör sig i området. Gränbyparken är en plats för umgänge och aktiviteter där den omfattande utvecklingen av parken är mycket uppskattad. Flera föreningar använder parken och olika events har genomförts. Även fler mötesplatser inomhus har succesivt utvecklats. Idag finns exempelvis Gränby allaktivitetshus, fritidsklubbar och familjecentral på Liljefors torg med bland annat öppna förskolan. Andra aktörer, exempelvis Erikshjälpen, Idrott För Unga (IFU) och Svenska kyrkan, erbjuder också olika typer av mötesplatser. Kommunen bidrar till att aktivera inom- och utomhusmiljöer genom olika bidrag till föreningar som är aktiva i området. Sedan 2024 finns även möjlighet för boende och verksamheter att söka medel från aktivitetspotten som syftar till ökad delaktighet men också till att aktivera fler platser i Gränby, Kvarngärdet och Löten (se tema *delaktighet*).

Utveckling av sportfältet

Gränby Sportfält fortsätter att utvecklas för att erbjuda Uppsalaborna fler möjligheter för idrott och hälsa men också för att attrahera boende i området och andra som intresseras av idrott, hälsa och kultur. Ledord för Gränby sportfält är *ökad folkhälsa och tillgänglighet för alla*.

Under våren 2025 färdigställs D-hallen, områdets femte ishall. D-hallen kommer huvudsakligen nyttjas för konståkning eller annan åkning, utöver ishockey. Samtidigt tas en programhandling för en eventuell utbyggnad av A-hallen fram. Utbyggnaden ska bland annat innehålla välkomnande entré, sociala ytor, café/restaurang och omklädningsrum. Förhoppningen är att utbyggnaden står klar hösten 2026.

För att göra plats för Uppsalas nya simhall flyttades BMX-banan närmare Gränbystaden våren 2024. Banan har uppgraderats och invigdes i september 2024. Den är nu också öppen för alla som vill cykla BMX eller MTB.

Bygget av en ny simhall pågår. Hallen, som kommer erbjuda fyra bassänger inne och en bassäng ute, invigs hösten 2026. Friidrottsarenan är fortsatt välbesökt och uppskattad av många. Kvaliteten på arenan och engagemanget från föreningarna genererar stora arrangemang såsom SM 2026. IFU (Idrott för unga) lockar också fler grupper genom att bland annat arrangera särskilda sammankomster och träningstillfällen för äldre.

Arenor och fastigheter fortsätter sitt arbete för ett sammanhållande område, en stadsdelsnod med fokus på idrott och hälsa. Bostäder, handel, restauranger och

² Flyttmönster i Uppsala 2023, KSN-2023-02736.

evenemang ska samsas och bidra till att Uppsalaborna vill spendera tid i området även om de inte nyttjar någon av anläggningarna. Det ska vara attraktivt att arrangera internationella, nationella, regionala och lokala evenemang, med den service och innehåll som en stadsdel med folkhälsoprofil kan tänkas erbjuda.

Uppsökande dialog när Bellmansparken utvecklas

Uppsala kommun ska rusta upp befintlig parkstruktur i Bellmansparken i Löten med trygghetsskapande och andra åtgärder som lockar fler besökare till parken. En digital medborgardialog har genomförts för att fånga upp vad som idag anses bra, mindre bra och vad som kan utvecklas i parken. Invånare kunde lämna sina synpunkter och idéer digitalt under perioden april - juni 2024. För att nå ut med dialogen kontaktas kringliggande skolor, förskolor, fritidsgårdar, fastighetsägare, föreningar och berörda förvaltningar. Ett särskilt samarbete gjordes med skolklasser på von Bahrs skola, som ligger i direkt anslutning till parken, där några klasser arbetade fram idéer och synpunkter om hur parken skulle kunna utvecklas. Information sattes också upp i parken och i närområdet.

Resultatet av medborgardialogen är publicerat på hemsidan för parken. Inkomna synpunkter kommer att användas som underlag för projekteringen av parken och hjälpa till att prioritera.

Platssamverkan i Gränby Kvarngärdet

Föreningen Platssamverkan Gränby Kvarngärdet bildades 2023. Under det första året har verksamhetsledningen knutit värdefulla kontakter och etablerat föreningen bland aktörer i området. Föreningen har även genomfört inventeringar i området för att identifiera åtgärder och gemensamma utmaningar, exempelvis klotterhantering.

Tillsammans med andra verksamheter har flera publika aktiviteter genomförts, såsom julfirande i samarbete med Gränby allaktivitetshus samt ett midsommarfirande. Stöd till flera idrotts- och kulturföreningar och verksamheter har realiserats för att möjliggöra att fler aktiviteter för barn och unga genomförs i området. Föreningen har därtill tagit initiativ till att starta nattvandring i Gränby och Kvarngärdet i samverkan med Svenska kyrkan och Gränby fotbollsklubb samt riksorganisationens Nattvandring.se. Samarbetet med polisen är under utveckling bland annat inom våld i nära relationer. En arbetsgrupp har tillsammans med polis och Platssamverkan Gottsunda Valsätra planerat för utbildningsinsatser och en informationskampanj om våld i nära relation under 2025.

En fråga som kan komma att vara relevant att lyfta i platssamverkansföreningen framöver är nedskräpning. Boende i områdena Norra Kvarngärdet samt Författargatorna upplever nedskräpningen i sitt område som ett betydligt större problem än övriga Uppsalabor. 54 procent respektive 68 procent menar att det är ganska eller väldigt vanligt med nedskräpning i området. Ökad nedskräpning kan bidra till ökad skadegörelse och i förlängningen otrygghet och minskad trivsel. 38 procent av boende vid Författargatorna uppger också att det är ganska eller väldigt vanligt med

skadegörelse.³ För att vara ett tryggt och attraktivt område är det viktigt att det upplevs som rent och välskött.

Platssamverkans inriktning är i linje med kommunens viljeinriktning för området med ambition att engagera fler aktörer för områdets utveckling. Genomförda insatser bedöms bidra till övergripande mål om att området ska vara tryggt och trivsamt.

³ Trygghetsundersökningen 2023, Uppsala kommun.

Tema – Trygghet och brottsförebyggande

Trygghet innefattar både trygghet ur ekonomisk aspekt och tillgång till välfärd såsom skola, vård och omsorg samt upplevd trygghet utifrån risken att utsättas för brott. Det här temat har fokus på trygghet utifrån det sistnämnda.

Otrygghet i den offentliga miljön kan medföra att människor aktivt undviker vissa områden eller platser. Det riskerar leda till att såväl barn och unga, som vuxna och äldre, begränsas i sina liv varför det är viktigt att förhindra och försvåra att brott begås. För att öka tryggheten krävs både fortsatt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Därför ska kommunen:

- arbeta med brottsförebyggande och riktade insatser för barn och unga i riskzoner för kriminalitet och normbrytande beteende för att på sikt minska risken för nyrekrytering
- arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande i skolorna i området
- samordna boende och lokala aktörer för att främja trygghet, trivsel, attraktivitet och platsaktivering i området
- utveckla lägesbilsarbete för att fortsätta identifiera otrygga och brottsutsatta platser för adekvata åtgärder som utgår från orsakerna till problemen

Nuläge: upplevd trygghet och förtroende i området

Vart tredje år genomför Uppsala kommun en lokal trygghetsundersökning. Den senaste undersökningen genomfördes vintern 2023/2024. Detta var mitt under brinnande våldsvåg där flera mycket allvarliga händelser just inträffat i kommunen.

Undersökningen, som görs med ett representativt urval av vuxna (16 år och äldre), visar en fortsatt hög nivå av oro och otrygghet i Gränby, Kvarngärdet och Löten jämfört med kommungenomsnittet. Den visar också en problembild som avviker från många andra områden i Uppsala kommun. Samtidigt - trots våldsvåg och problembild - visar trygghetsundersökningen på flera positiva trender för de aktuella områdena.

Oron för att utsättas för brott har minskat överlag

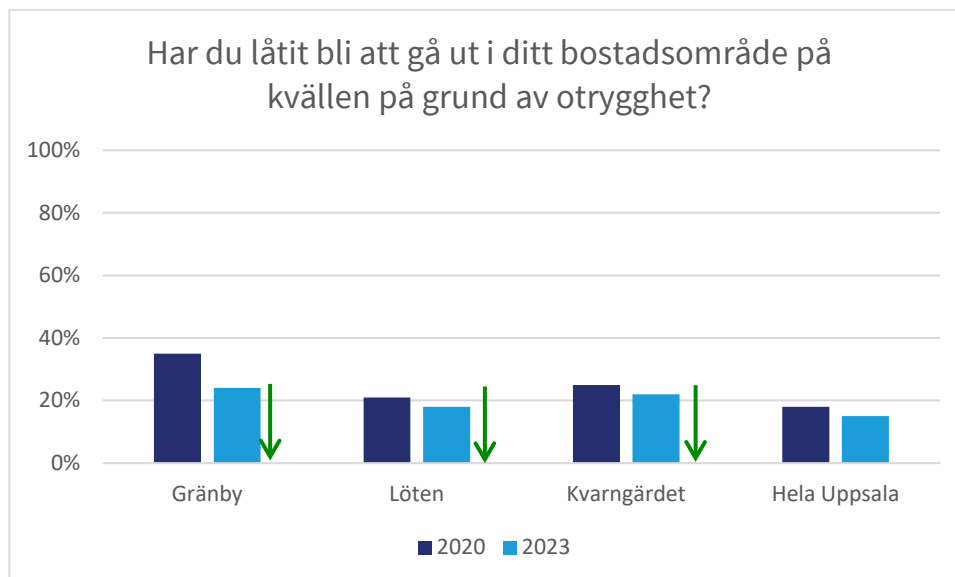
Oron för att utsättas för brott har minskat i Gränby, Kvarngärdet och Löten, med ett par undantag. Medan oron för samtliga brott har minskat i Gränby finns en viss ökad oro för att utsättas för våld bland boende i Löten, liksom för inbrott bland boende i Kvarngärdet. Kvinnor är generellt mer oroliga än män, och personer födda inom Europa är i allmänhet mer oroliga för att utsättas för samtliga brott än personer födda utanför Europa. Dock är män i Löten mer oroliga än kvinnor för inbrott, våld och rån och personer födda utom Europa är långt mer oroliga för inbrott och rån än personer födda inom Europa i samma område.

När det gäller utsatthet för brott minskar utsattheten för flera brottstyper i både Gränby och Kvarngärdet, samtidigt som utsattheten för majoriteten av brottstyperna ökat i Löten. I Gränby har också inbrotten ökat påtagligt. Det kan ha skett en förflyttning mellan områdena, dock saknas underlag för säker slutsats.

Mindre otrygghet och ökad rörelsefrihet kvällstid

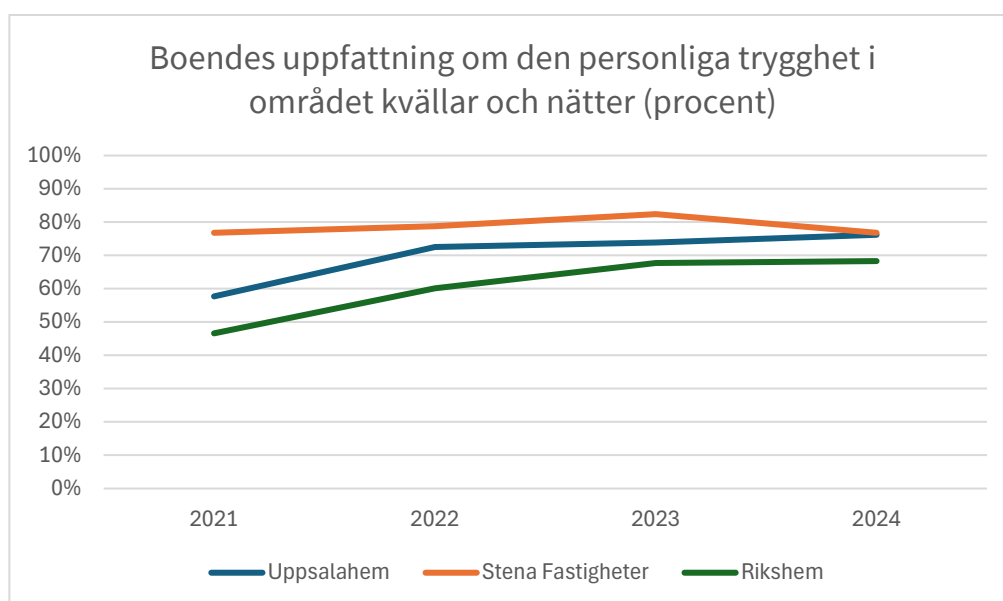
Andelen boende Gränby, Kvarngärdet och Löten som begränsar sin rörlighet i sitt bostadsområde dagtid på grund av otrygghet är på samma nivå som 2020 och fortsatt

högre än kommungenomsnittet. Kvinnor begränsar sin rörlighet i större utsträckning än män liksom personer födda utom Europa. Även när det gäller kvällstid begränsas de boendes rörlighet i större utsträckning av otrygghet än kommunen generellt. Samtidigt har andelen som avstår från att gå ut kvällstid på grund av otrygghet sjunkit i samtliga tre områden och särskilt markant i Gränby (från 35 procent till 24 procent) mellan 2020 och 2023.

Källa: Trygghetsundersökningen 2023, Uppsala kommun.

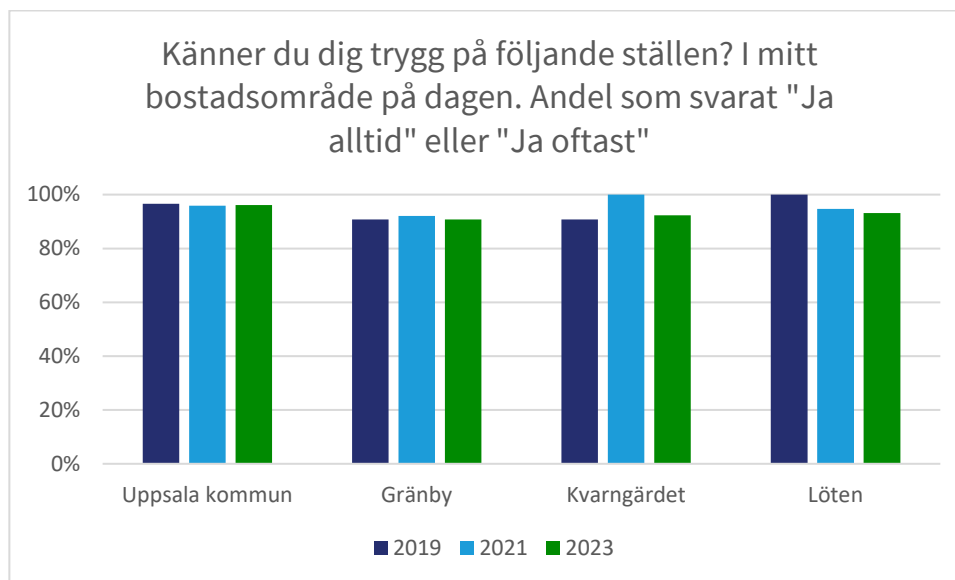
I handlingsplanens geografiska område Gränby, Kvarngärdet och Löten finns tre större fastighetsbolag med hyresbostäder: Uppsalahem, Stena fastigheter och Rikshem. Bolagen följer löpande upp sina hyresgästers upplevelser av boende och närmiljö. De använder delvis olika metod och frekvens för sina mätningar och resultaten är därmed inte helt jämförbara men ger ändå en samlad bild. Deras uppföljningar indikerar att den personliga tryggheten i området kvälls- och nattetid har stärkts mellan åren 2021 och 2024.

Boendes uppfattning om den personliga tryggheten i området kvällar och nätter, andel som svarat "Ganska bra" och "Mycket bra" Källa: Verksamhetsdata (Aktivbo) från Uppsalahem, Stena fastigheter och Rikshem.

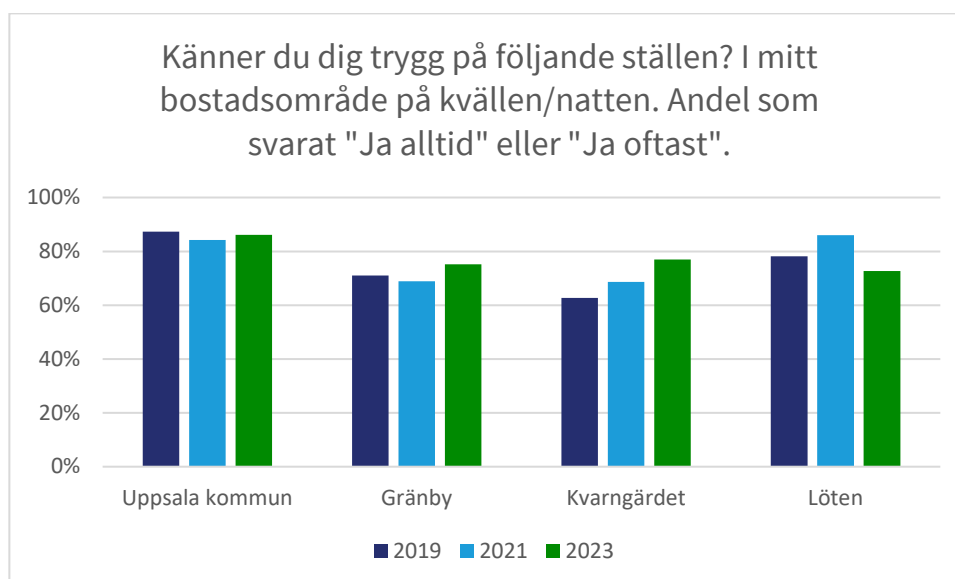
Tryggheten bland unga har sjunkit något dagtid

Jämte trygghetsundersökningen och fastighetsbolagens löpande uppföljning ställs också frågor om upplevd trygghet i regionens undersökning Liv och hälsa Ung som riktar sig till ungdomar i åk 7, åk 9 och åk 2 på gymnasiet. Den senaste undersökningen gjordes våren 2023, alltså före våldsvågen.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Andelen ungdomar som uppger att de känner sig trygga i sitt bostadsområde på dagen har sammantaget sjunkit något sedan 2021. Noterbart är att den största minskningen skett bland pojkar i Löten, samtidigt som flickor i Löten uppger att de känner sig trygga. Bland flickor i Gränby och Kvarngärdet har andelen som känner sig trygga sjunkit.

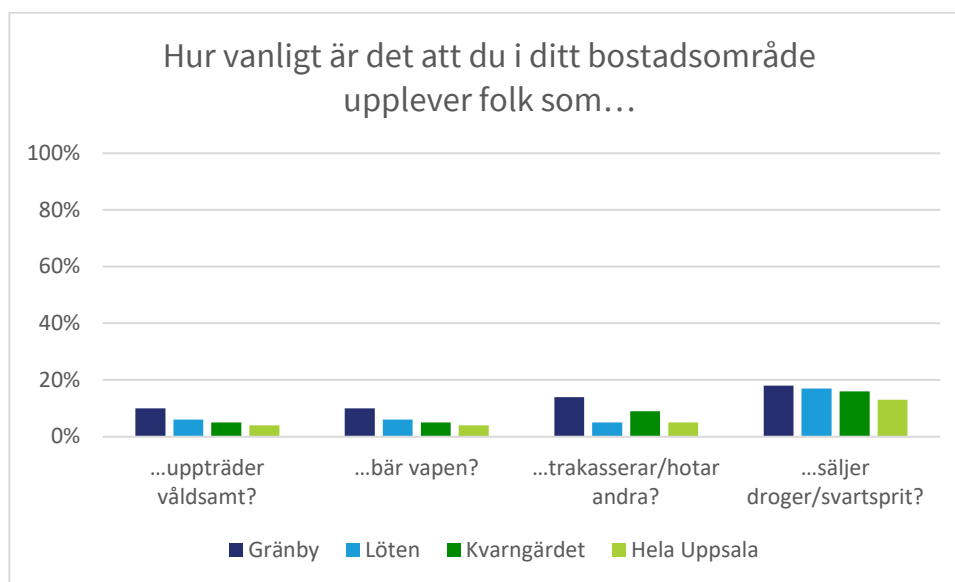
Källa: Liv och hälsa ung 2023.

När det gäller att känna sig trygg i sitt bostadsområde på kvällen/natten utmärker pojkar i Löten sig som enda svarande grupp där andelen som svarar "ja alltid eller

oftast” minskat kraftigt mellan 2021 och 2023. Andelen bland flickor i samma område är samtidigt oförändrad. I övriga grupper har andelen ökat något under samma period.

Fler lokala problem

Samtliga områden visar något högre siffror när det gäller lokala problem, och framför allt försäljning av droger och svartsprit. Gränby sticker ut gällande att folk bär vapen eller att det förekommer trakasserier och hot.

Källa: Trygghetsundersökningen 2023, Uppsala kommun.

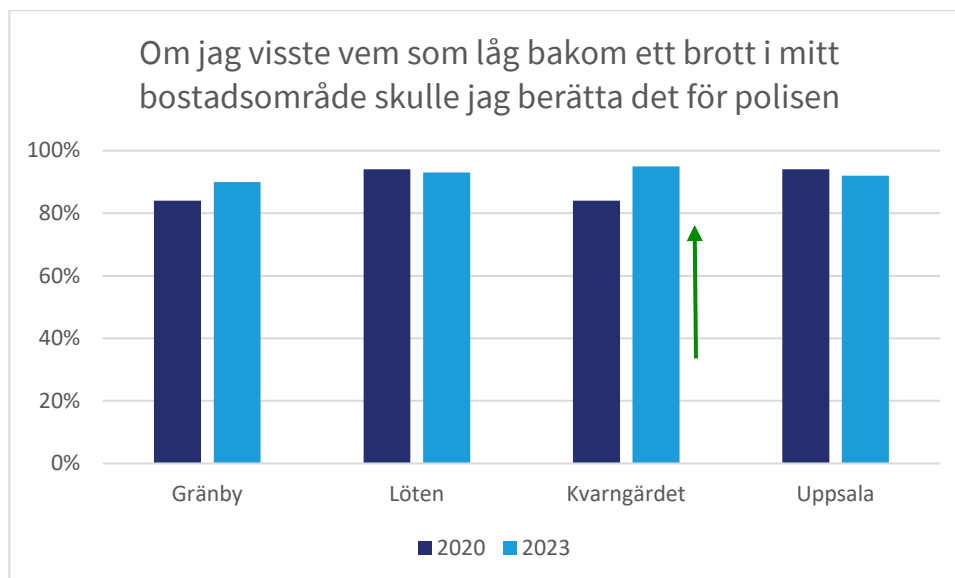
Våldsvåg och problembild till trots visar trygghetsundersökningen på flera positiva trender i områdena.

Förtroendet för polisen, brandkåren och kommunen har ökat...

Att känna tillit och förtroende för andra människor och offentliga institutioner är ett centralt fundament i ett starkt och tryggt samhälle. Allmänhetens förtroende i Gränby, Kvarngärdet och Löten har mellan 2020 och 2023 ökat för såväl polisen, brandkåren som kommunen. Ökningen är överlag större i områdena än i kommunens socioekonomiskt starka områden. Förtroendet för polisen och brandkåren ligger 2023 i linje med kommungenomsnittet. Även förtroendet för kommunen har stärkts påtagligt, särskilt i Gränby – från 39 procent 2020 till 65 procent 2023 – men det är fortsatt lägre än för polisen, brandkåren och kommungenomsnittet.

...liksom anmälningsbenägenheten

Andelen personer som skulle ringa polisen om de såg någon utsättas för våld i Gränby, Kvarngärdet och Löten ligger i nivå med kommungenomsnittet, vilket inte är självklart givet problembilden i de aktuella områdena. Än mer intressant är att andelen som svarar att de skulle berätta för polisen om de visste vem som låg bakom ett brott i deras bostadsområde har ökat i Gränby och Kvarngärdet under den aktuella perioden, samtidigt som kommungenomsnittet minskat något.

Källa: Trygghetsundersökningen 2023, Uppsala kommun.

Insatser och resultat

De insatser som görs inom tema trygghet handlar om att alla ska känna sig trygga att röra sig överallt i Gränby, Kvarngärdet och Löten, och både brottsutsattheten och oron att utsättas för brott ska minska.

Brottsförebyggande arbete handlar om många delar, liksom trygghetsskapande arbete. Föräldraskapsstöd, att klara skolan, och en meningsfull fritid är alla exempel på skyddsfaktorer som minskar risken för unga att dras in i kriminalitet. Denna typ av insatser beskrivs mer under temat *barn och unga*.

I detta avsnitt fokuseras trygghet och brottsförebyggande arbete i framför allt den offentliga fysiska miljön, men även till viss del brott i hemmet genom våld i nära relation samt förebyggande arbete för unga i riskzon.

Brottsförebyggande insatser för barn och unga i riskzon

Det förebyggande arbetet med barn och unga har förstärkts de senaste åren med socialarbetare i skolan och SSPF junior. Arbetet har skett stegvis där riktade statsbidrag har möjliggjort utveckling med piloter i Gottsunda som sedan har permanentats och kunnat utökas till Gränby och Löten.

Socialarbetare i skolan, hög- och mellanstadiet

Socialarbetare i skolan har i uppdrag att identifiera och arbeta förebyggande med barn och ungdomar i mellan- och högstadiet som befinner sig i riskzon för kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende. De ska också arbeta för ett tätare samarbete mellan barnen och ungdomarnas familjer, skola och socialtjänst. Socialarbetarna arbetar i huvudsak på skolor samt besöker fritidsgårdar, fritidsklubbar och andra sammanhang där unga befinner sig. Samarbetet bygger på ett helhetsperspektiv med olika aktörer runt ungdomen för tidig upptäckt, motivation och tidiga insatser.

Socialarbetarna besöker lektioner med olika föreläsningar och värderingsövningar. Under 2023 anpassades materialet "Gängsnacket" till föreläsningar som kallades "Lilla gängsnacket" för att prata med yngre barn om rekrytering och kriminalitet.

På Gränbyskolan, Liljeforsskolan och Von Bahrs skola har socialarbetarna haft stort fokus på att utveckla samverkan med elevhälsan. Under 2023 deltog socialarbetarna på 55 elevhälsomöten. Samverkan med socialtjänstens myndighet resulterade samma år i över 180 kontakttillfällen med bland annat insatser och besök hos placerade ungdomar.

Sedan införandet av socialarbetare i skolan har flera utvärderingar gjorts och funktionen som till en början var projekt har omvandlats till fasta tjänster och implementerats på ett flertal skolor i kommunen.

SSPF junior

SSPF är en etablerad samverkansmodell där skola, socialtjänst, polis och fritid samarbetar för tidig upptäckt av ungdomar i riskzon för missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende. Uppsala ungdomsjour samordnar SSPF. 2023 bildades en grupp för SSPF junior för de skolor som har socialarbetare i skolan i Gränby/Löten, Stenhagen och Sävja. Socialarbetarna i skolan på mellanstadiet deltar i denna grupp där skola, socialtjänst och fritid ingår.

Närvaro på fältet

Det uppsökande arbetet innefattar skol- och fritidsgårdsbesök samt utemiljöer där unga samlas både dag- och kvällstid. Genom att regelbundet söka upp ungdomsmiljöer etablerar socialarbetaren kontakt och bygger relationer med ungdomar och professionella samarbetspartners. Socialarbetarna på fältet samarbetar nära med ordningsvakter och EST-väktare.

Det utökade förebyggande arbetet innebär dels fler resurser som rör sig kring och skapar relationer med barn och unga, dels etablering av samverkansformer för så tidigt stöd som möjligt. Samarbetet med skolorna har stärkts ytterligare där socialarbetarnas uppdrag krockar arm med elevhälsan och förstärker arbete med motivation, fritid och kontakt med hemmet. Samtidigt har utmaningarna ökat. Där socialarbetarna tidigare har identifierat barn och unga i risk, är målgruppen nu i många fall unga som redan är i kriminalitet. Mycket av arbetet handlar om att motivera till insatser och komma på möten med myndigheter. Socialarbetare blir därför nära alla typer av ärenden, även akuta och grövre fall. Målet är fortsatt att jobba med tidiga råd och stöd-insatser.

Utvecklat lägesbilsarbete som leder till åtgärder

En grund för det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i den offentliga miljön är arbetssättet EST, Effektiv samverkan för trygghet. EST-strukturen gäller hela Uppsala kommun där ett stort antal aktörer från olika verksamheter samarbetar för ökad trygghet. EST-arbetet omfattar platser dit allmänheten har tillträde, såsom parkmiljöer, innergårdar, centrum och skolgårdar. EST som arbetssätt bygger på att rapportörer i de olika verksamheterna löpande rapporterar in otrygghetsskapande händelser i ett digitalt system. Rapporterna bidrar till en gemensam lägesbild, som tillsammans med annan information ligger till grund för analyser och åtgärder. Gemensamma lägesbilder tas fram på veckobasis för inriktning av det operativa arbetet på kort sikt, samt på månads- och tertialbasis för att kunna följa trender över tid

och för att kunna genomföra analyser som genererar brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder på längre sikt.

EST-arbetet i Gränby fortlöper väl och fler rapportörer har utbildats. 2024 finns 20 rapportörer inom olika verksamheter, en ökning med åtta personer sedan 2023. Eftersom rapportörerna är grunden för insamlandet av information är det viktigt att det finns rapportörer i relevanta verksamheter. Utifrån veckolägesbilden har närvaron av ungdomsjouren, polisen och kommunens EST-väktare förstärkts för att säkra och trygga området.

I arbetet med ordningsstörningar i Gränbystaden har samverkan med fastighetsägare varit av vikt. 2024 genomfördes en företagsvandring för att undersöka på vilka sätt Gränbystaden kunde tryggas. Det resulterade i regelbunden närvaro av väktare, vilket har bidragit till att det blivit lugnare i Gränbystaden samt att attityden från ungdomar gentemot personal och väktare/polis blivit bättre.

EST-strukturen ger mycket samlad information, möjliggör lämpliga åtgärder utifrån aktuella behov och ger en bild av utvecklingen över tid som olika aktörer kan använda som underlag, bland annat arbetsgruppen Fysisk miljö inom Platssamverkan. Arbetsättets styrkor till trots finns också sårbarheter. Bland annat finns inte längre tillgång till polisens statistik över polisanmälda brott på områdesnivå. En annan utmaning är att när rapportörer – som är den viktigaste kuggen i EST-arbetet – blir sjuka eller går på föräldraledighet kan viktig information saknas. Här fyller dock ungdomsjouren en viktig funktion genom att de kan täcka in delar av den saknade informationen.

Boende och lokala aktörer främjar trygghet och trivsel

Föreningen Platssamverkan Gränby Kvarngärdet består av sju fastighetsägare och beskrivs mer ingående under tema *hållbara livsmiljöer*. Här kan dock nämnas att föreningen under sitt första verksamhetsår har genomfört två gemensamma inventeringar genom cykelturer för att lära känna området, bland annat ur trygghetssynpunkt. Föreningen har också engagerat sig i riktlinjer och resurser för klotterhantering. Kommunen gjorde en större saneringsinsats i slutet av 2023 som ett resultat av den första inventeringen.

Den legala graffittiväggen i Gränbyparken - en byggnad som det är tillåtet att måla på – utvärderas under hösten 2024/vintern 2025. Feriearbetande ungdomar från allaktivitetshuset och renhållningen har samlat in underlag under sommaren. Syftet med utvärderingen är att bedöma hur graffittiväggen används, vad allmänheten har för inställning till den samt om skadegörelsen har ökat i området runt väggen.

Konstgräsplanen vid Gränbyskolan

En utmaning som återkommande syns i lägesbilden är oroligheter vid anläggningar. Ett exempel är konstgräsplanen vid Gränbyskolan där olika lag och ungdomsgrupper hamnar i konflikt. Det är färre barn och unga som deltar i föreningar i Gränby, Kvarngärdet och Löten jämfört med kommungenomsnittet och de föreningar som bedriver verksamhet på konstgräsplanen kommer från olika delar av Uppsala. För att bättre möjliggöra att även ungdomar boende i området får tillgång till planen har kommunen och föreningen Platssamverkan sedan hösten 2024 samverkat kring tider för gratis spontanidrott på konstgräsplanen. För att säkra vuxennärvaro aktuella tider pågår dialog med föreningslivet.

Trygghet för och med äldre i Gränby och Kvarngärdet

Projektet ”Trygghet för och med äldre i Gränby och Kvarngärdet” initierades och drevs av Enheten för trygghet, brottsförebyggande och säkerhet i samarbete med Innovationslabbet 2022–2023. Projektet syftade till att utforska nya innovativa sätt att arbeta med de trygghetsskapande och brottsförebyggande frågorna med fokus på målgruppen äldre.

Bilden av äldres upplevelser av trygghet som sammanställdes i samband med projektet tar avstamp från såväl nationell statistik som intervjuer med 13 äldre personer boendes i Gränby och Kvarngärdet. Polisens nationella trygghetsundersökning visar att äldre utsätts för brott i lägre grad än yngre personer och att det bara är bedrägeribrott där nivån av utsatthet är ungefär lika (3 procent). Även om målgruppens utsatthet för brott är relativt låg i jämförelse med yngre personer, finns det egenskaper och faktorer hos äldre som är förknippade en med högre sårbarhet vilket kan göra att brotten får väldigt allvarliga konsekvenser.

Endast 25 procent av äldre boende i Gränby uppger att de är trygga ute ensamma på kvällen, vilket är det lägsta värdet i kommunen.⁴ Intervjuerna med äldre som bor i Gränby och Kvarngärdet visar att många äldre upplever problem med ungdomsgäng som bråkar och stör ordningen. Det bidrar till att unga i grupp skapar en allmän oro i området, som i sin tur bidrar till att äldre har en stereotyp syn på unga. Andra saker som lyftes i intervjuer och workshops var behov av bättre gemenskap i området, att kunna mötas och samtala och att kunna ta del information om vad som händer i området.

Fyra utvecklingsområden identifierades vad gäller trygghet för äldre i Gränbyområdet: Trygghet att känna sig informerad; att lära känna varandra; att vara delaktig och bidra samt att bli lyssnad på. Slutsatserna från projektet har kanaliserats i föreslagna åtgärder i handlingsplan för äldrevänlig kommun. Den ena handlar om att utveckla kommunens lägesbilsarbete (Effektiv samordning för trygghet – EST) för att specifikt kunna identifiera och åtgärda otrygga och brottsutsatta platser ur ett uttalat äldreperspektiv. Den andra åtgärden rör utveckling av arbetet med att förebygga bedrägeribrott riktade mot äldre.

Trygghetsprojektet har fortsatt i ett löst samarbete mellan allaktivitetshuset i Gränby och träffpunkter 65+ samt innovationssamarbetet ”Generation gap”. Det nu avslutade generation Gap syftade till att äldre och ungdomar skulle mötas och kontakter har tagits för ett mer etablerat samarbete mellan träffpunkter 65+ och allaktivitetshuset. Flera av insatserna är i ett tidigt skede men samtliga insatser som sprungit ur trygghetsprojektet kan bidra till att förbättra kommunens förmåga att främja tryggheten i Gränbyområdet hos äldre såväl som generellt.

Tema – Barn och ungas uppväxtvillkor

Barn och ungas uppväxtvillkor påverkar deras välmående här och nu, men också deras sociala och hälsomässiga utveckling samt ekonomiska trygghet som vuxna. Målsättningen är att fler barn lyckas i skolan, har en aktiv och meningsfull fritid samt

⁴ Nationella trygghetsundersökningen 2022, Brottsförebyggande rådet.

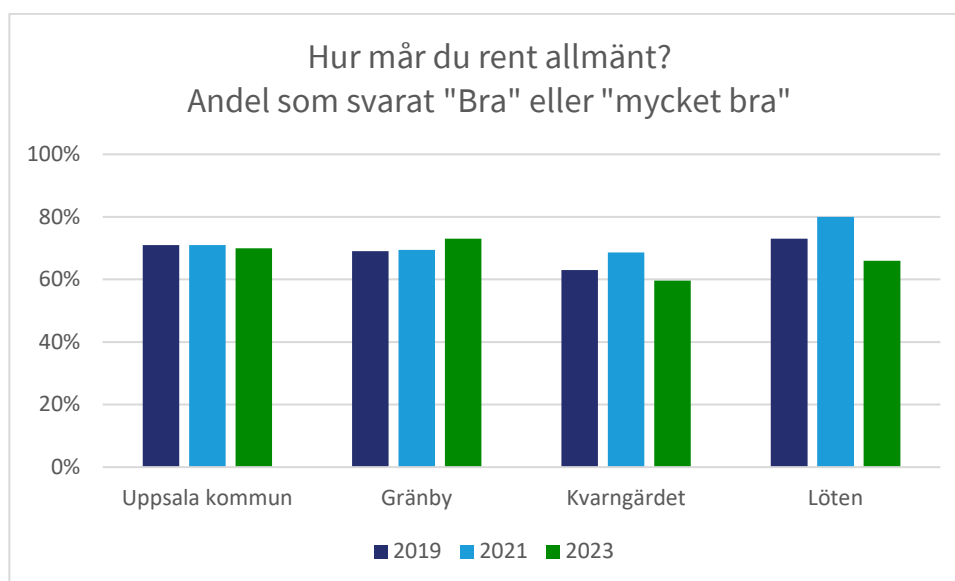
känner stor framtidstro. För att bidra till detta behöver kommunen både stärka skyddsfaktorer hos barn och unga i syfte att främja trygga, jämlika och goda uppväxtvillkor och verka för att minska riskfaktorer för utanförskap, ohälsa och kriminalitet. Därför ska kommunen:

- beakta familjeperspektivet och familjer ska ges tidigt och sammanhållet stöd, så som föräldrastöd och delaktighet i barnens lärande och fritid
- öka måluppfyllelsen i skolan
- stärka barn och ungas inflytande och delaktighet
- uppmuntra ungas drivkrafter och idéer
- skapa förutsättningar för fler barn och unga att delta i fritidsaktiviteter och föreningar
- Arbeta med insatser genom ett främjande arbete för en aktiv och meningsfull fritid.

Nuläge: ungas mående och framtidstro

Skillnad i mående mellan flickor och pojkar

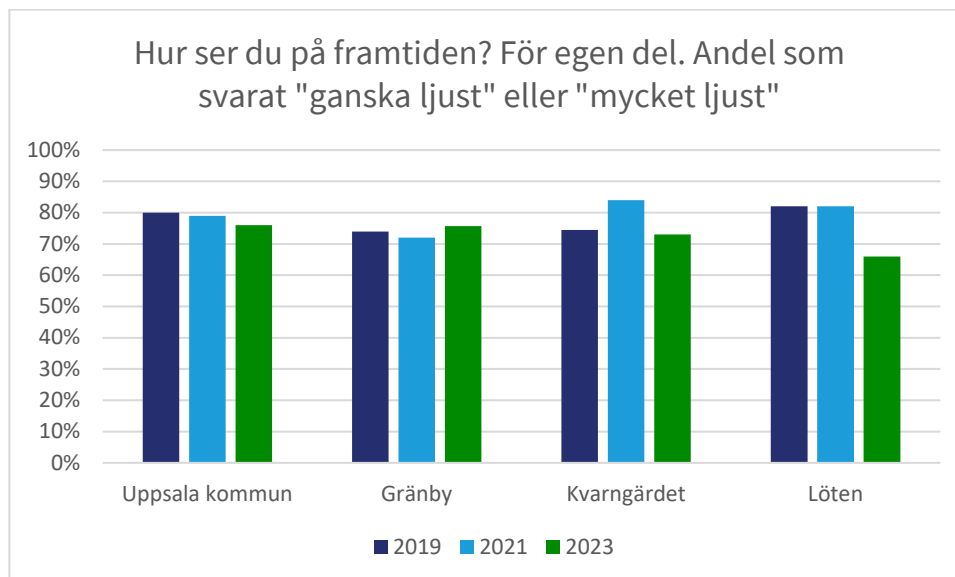
Ett övergripande mått för barn och ungas hälsa och förutsättningar är hur de själva uppger att de mår. Liv och hälsa ung (2023) visar att ungas mående i Uppsala har legat på ungefär samma nivå de senaste tre mätningarna och att skillnaden mellan flickor och pojkar är stor och stabil över tid. Ca 80 procent av pojkarna svarar att de mår bra eller mycket bra, medan siffran för flickor ligger betydligt lägre på ca 60 procent. I Gränby, Kvarngärdet och Löten avspeglas samma mönster. Unga i Gränby svarar i högre grad än genomsnittet i Uppsala att de mår bra eller mycket bra. För Löten är siffrorna något lägre än Uppsalas genomsnitt och i Kvarngärdet är det betydligt lägre, särskilt gällande flickor, där måendet försämrats kraftigt jämfört med 2019 och 2021. Antalet svarande flickor i Kvarngärdet 2023 är dock litet vilket gör att resultatet bör tolkas med försiktighet.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Varierande framtidstro

Barn och unga i området har tidigare generellt sett uppgett att de ser ljust eller mycket ljust på framtiden *för egen del*. Resultatet har legat i nivå med kommunen som helhet eller högre, med undantag för flickor i Gränby som legat lite lägre. I mätningen 2023 har dock framtidstron sjunkit bland flickor i Kvarngärdet och Löten och ligger långt under kommunens genomsnitt på under 60 procent. I Gränby har i stället framtidstron ökat för både flickor och pojkar.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Unga i Gränby har även starkare framtidstro *för världen i stort* än kommunen som helhet. Drygt en tredjedel av de unga i Gränby ser ganska eller mycket ljust på framtiden för världen i stort, både flickor och pojkar. I Löten ligger på drygt 20 procent för både flickor och pojkar medan det i Kvarngärdet finns väldigt stor könsskillnad där flickorna har extremt låg framtidstro för världen i stort på bara 10 procent. Antalet svarande flickor i Kvarngärdet är dock litet varför resultatet behöver tolkas med försiktighet.

Insatser och resultat

Insatserna inom tema *barn och unga* är både främjande och förebyggande. Det som främjar barn och unga och ger dem skyddsfaktorer för livet är att klara sin utbildning, ha en aktiv och meningsfull fritid och föräldrar som klarar av att ta hand om sina barn. Alla barn och unga ska få goda förutsättningar. Därför är insatserna både generella och riktar sig till alla, såväl som till vissa grupper och enskilda individer.

Temaområdet *barn och unga* beskriver kommunens arbete med mål om att alla elever klarar sin utbildning, har goda uppväxtvillkor och fler barn och unga deltar i fritidsaktiviteter.

Förskola – första steg till att klara sin utbildning

En av de viktigaste skyddsfaktorerna är en gymnasieexamen. Resan dit börjar tidigt. Genom att gå i förskola stärks barnets förutsättningar att ta del av undervisningen och nå de kunskapskrav som gäller i grundskolan.

Inskrivningsgraden till förskola är lägre i Gränby, Kvarngärdet och Löten än kommungenomsnittet. Cirka fyra av fem barn är inskrivna.

	Antal inskrivna barn (15 okt 2024)	Antal folkbokförda barn 1-5 år (15 nov 2024)	Inskrivningsgrad (procent)
Uppsala kommun	11 259	12 755	88%
Gränby	467	567	82%
Kvarngärdet	238	296	80%
Löten	238	289	82%

Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen (per NYKO3). Barn födda nov-dec 2023 (ännu ej fyllda 1 år) och barn med TF-nummer ingår i inskrivningsdatan. Barn med TF-nummer ingår inte i folkbokföringen. Den faktiska inskrivningsgrad är därmed något lägre än det som anges. Underlag saknas för jämförelse med tidigare år.

Uppsökande verksamhet för fler barn i förskola

Sedan januari 2022 arbetar två förskollärare i Uppsala kommun med ett särskilt uppdrag, Förskola för alla, för att nå ut brett med information som är lätt att förstå om förskolan och öppna förskolan. Föräldrar i Uppsala ska veta att de har rätt till förskola, hur man ansöker, få kunskap om förskolans uppdrag, hur förskolans verksamhet ser ut samt den språkliga vinsten med att gå i förskolan. Informationen handlar också om öppna förskolan, som ett första steg till förskolan. I uppdraget ingår att skapa samarbeten med verksamheter, företag och organisationer. Den uppsökande verksamheten har fyra geografiska fokusområden, där Gränby är ett av dem.

I Gränby finns ett upparbetat samarbete med familjecentralen på Liljefors torg, där den uppsökande verksamheten regelbundet besöker öppna förskolan och barnavårdscentralen. Besök genomförs även på Heidenstamstorgs öppna förskola och Gränby barnavårdscentral. Samarbete finns också med fastighetsägare i områden samt med Gränby allaktivitetshus, där aktuella förskollärare deltar på passande aktiviteter. Den uppsökande verksamheten finns även i lekparken och i Gränbystadens köpcentrum.

Mellan augusti 2023 och september 2024 har sammantaget 1082 vårdnadshavare nåtts i de fyra prioriterade områdena genom personliga möten.

Parallellt med uppdraget pågår också viktigt utvecklingsarbete. För att mer systematiskt kunna följa den faktiska närvaron implementerar nu förskolan ett närvarosystem via Unikum i alla förskolor.

Pilot på Von Bahrs förskola för ökat deltagande

Som ett led i att öka andelen barn som går i förskola har också ett samarbete mellan förskolan, socialtjänstens familjeenhet och arbetsmarknadsförvaltningen växt fram under 2024. En pilot är påbörjad vid Von Bahrs förskola, som är kommunens största förskoleenhet. Orsaker till varför barn inte går i förskolan har identifierats och möjliga åtgärder har undersökts i flera förvaltningar i jakten på en sammanhållen och bred insats som ger synergier till redan pågående arbete inom förvaltningarna.

Piloten utgår från effektlogik, det vill säga att systematiskt undersöka ett problem, analysera dess orsaker och formulera insatser och resursbehov utifrån orsaker man har

rådighet över. Inom ramen för effektlogik identifieras också mål på olika tidshorisonter och mätmetoder för att se om insatsen har effekt.

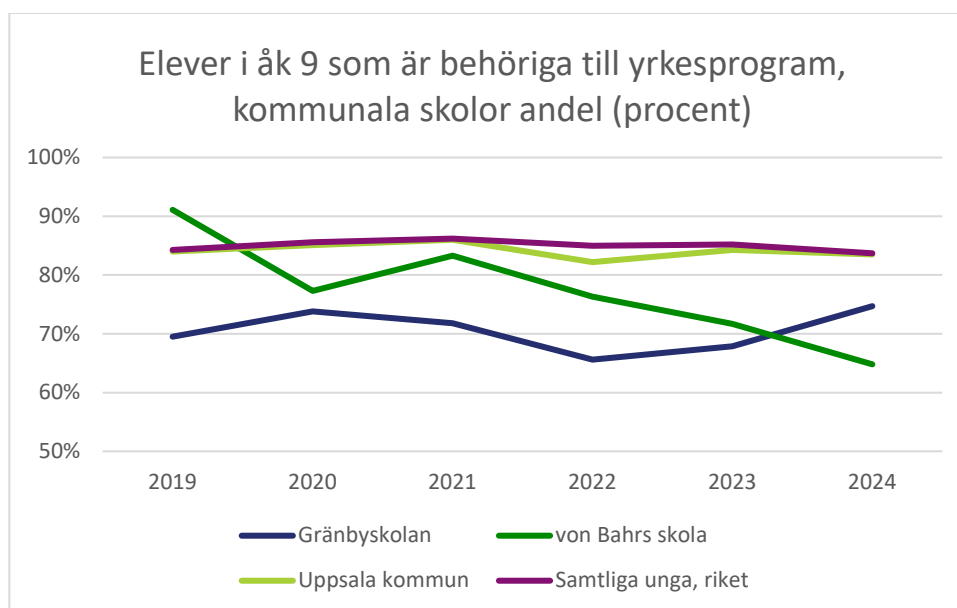
Vårdnadshavare nöjda med förskolan

Alla föräldrar till barn i förskola eller pedagogisk omsorg i Uppsala kommun får årligen svara på en förskoleenkät med frågor om verksamheten.⁵2024 uppgav 94 procent av föräldrarna med barn på kommunala enheter i Gränby och Löten att de skulle rekommendera sitt barns förskola till en annan förälder. Det är högre än totalresultatet för förskolor i kommunal regi som var 89 procent samma år. Samma föräldragrupp var också något mer nöjda med sitt barns förskola som helhet (96 procent), än kommungenomsnittet (94 procent).

Sammanfattningsvis går alltså en mindre andel barn i åldern 1-5 år i förskolan i de här aktuella områdena jämfört med kommunen som helhet. Samtidigt är föräldrar till barn som går i kommunal förskola i områdena mer nöjda med sin förskola än kommungenomsnittet.

Måluppfyllelse i skolan

Skolans verksamhet och skolresultat mäts på många olika sätt. Då gymnasieexamen är av de viktigaste skyddsfaktorerna mäts måluppfyllelse i skolan ofta genom behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram. I området finns tre högstadieskolor, varav två också har många elever från området.

Kvarngårdesskolan ingår ej i diagrammet då årskurs 6 till 9 utgörs av BLIC-klasser som attraherar ett avvikande elevunderlag för området. Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

⁵ 2024 var svarsfrekvensen för den kommunala förskolan 59 procent 2024, en ökning med fyra procentenheter i jämförelse med 2023. För kommunala enheter i Gränby och Löten var den genomsnittliga svarsfrekvensen något lägre, med 55 procent. 2024 användes en ny förskoleenkät. Resultatet är därmed inte jämförbart med resultaten från tidigare års undersökningar utan visar ett nuläge.

Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen visar att behörigheten till yrkesprogram i årskurs 9 på von Bahrs skola har sjunkit de senaste åren, från hela 91 procent 2019 till 65 procent 2024. En stor del av de elever som lämnade år 9 år 2024 på von Bahr har gått i särskild undervisningsgrupp. Von Bahr har stor omsättning på elever och där många har stora behov. Dessutom har skolan under läsåret 23/24 fått ta emot många nya elever på vårterminen i årskurs 9 och där har det varit svårt att kompensera för tidigare brister. Trots detta har skolan genom att jobba målmedvetet med extra anpassningar och repetitioner ökat måluppfyllelsen i matematik med 18 procentenheter under årskurs 9. Skolan ser generellt ett problem som börjar i tidiga år kopplat till språkmedvetenhet och matematik.

Gränbyskolan har å sin sida en stigande utveckling från 2022-års 66 procent till hela 75 procent 2024. Båda skolorna har fortsatt en lägre andel behöriga till yrkesprogram jämfört med kommungenomsnittet.

Genom att följa progressionen från årskurs 6 till 9 i en årskurs kan gruppens utveckling över tid ge en kompletterande bild av utvecklingen.

Progression yrkesbehörighet - Andel elever behöriga till gymnasieskola

	2020/21 (åk 6)	2021/22 (åk 7)	2022/23 (åk 8)	2023/24 (åk 9)
Uppsala, kommunal regi	80,9%	77,0%	74,9%	83,5%
Flickor	84,3%	78,7%	76,1%	85,0%
Pojkar	77,9%	75,4%	73,9%	82,1%
Gränbyskolan	59,3%	57,3%	65,0%	74,7%
Kvarngärdesskolan	93,1%	93,1%	93,1%	100,0%
von Bahrs skola	61,2%	61,6%	51,1%	64,8%

Tabellen visar betygsutvecklingen per skola för den elevgrupp som gick ut nian våren 2024, från årskurs 6 (2020/21) till årskurs 9 (2023/2024). Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

Tabellen visar progressionen för elever som började årskurs 6 år läsåret 2020/2021. Både Gränbyskolan och von Bahrs skola har en lägre andel yrkesbehöriga än kommungenomsnittet från årskurs 6 till årskurs 9. Gränbyskolan sticker samtidigt ut med en betydligt högre progression än genomsnittet för samtliga skolor i kommunal regi, om än från låg nivå. Från årskurs 6 (2021) till årskurs 9 (2024) har Gränbyskolan ökat andelen behöriga till gymnasieskolan med 15 procentenheter. Ökningen för von Bahrs skola, liksom för kommungenomsnittet, är omkring tre procentenheter.

Ett annat, kanske mer rättvisande, sätt att mäta skolors resultat är att titta på utfall i förhållande till *förväntat resultat*. Förväntat resultat tar hänsyn till de socioekonomiska variabler som ingår i modellen för strukturersättning och som har stor påverkan på elevers förutsättningar att lyckas.

Uppnådd och förväntad yrkesbehörighet (VT) åk 9 per skola 2022-2024 (andel)

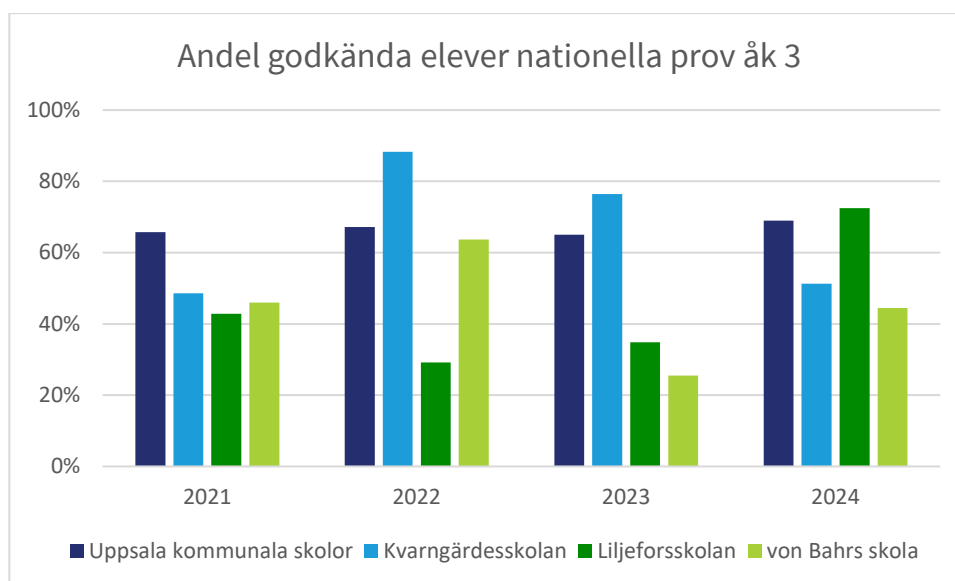
	2022			2023			2024		
	Index	YBH VT	Förv. andel YBH*	Index	YBH VT	Förv. andel YBH*	Index	YBH VT	Förv. andel YBH*
Uppsala, kommunala skolor	117	82%	82%	113	84%	82%	103	83%	82%
Gränbyskolan	204	66%	67%	200	68%	68%	199	75%	69%
Kvarngärdes-skolan	66	93%	89%	80	97%	87%	74	100%	88%
von Bahrs skola	161	76%	77%	160	72%	75%	165	65%	74%

*Utifrån index och beräknat av SCB i samband med framtagandet av underlaget till fördelningen av struktureringsbidraget. **Index: Riskvärde för att inte uppnå kunskapskrav för yrkesbehörighet. Kommunindex för samtliga skolor oavsett huvudman är 100. Högre värde än 100 innebär en högre risk, lägre värde än 100 innebär en lägre risk för att inte uppnå yrkesbehörighet. Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

Gränbyskolan och von Bahrs skola hade en tydligt högre risk att inte uppnå betygskraven för yrkesutbildning än genomsnittet för Uppsalas kommunala skolor 2022-2024. Kvarngärdesskolan hade under samma period en påtagligt lägre risk, vilket förklaras av att elevsammansättningen skiljer sig från Gränbyskolan och von Bahrs skola.

Tabellen visar att andelen elever som uppnår yrkesbehörighet på Gränbyskolan låg i linje med förväntat värde 2022 och 2023. Det innebär att elever på Gränbyskolan presterat i linje med det som förväntats utifrån elevunderlagets socioekonomiska förutsättningar. 2024 uppnådde emellertid en betydligt högre andel elever yrkesbehörighet på samma skola än förväntat, dvs 2024 presterade elever i årskurs nio på Gränbyskolan över förväntan givet socioekonomiska förutsättningar. Även på von Bahr skola var andelen elever med yrkesbehörighet i stort sett i linje med förväntat värde 2022 och 2023. 2024 var emellertid andelen yrkesbehöriga elever tydligt lägre än det förväntade värdet, dvs eleverna presterade sämre än förväntat utifrån elevunderlagets socioekonomiska förutsättningar.

Utmaningarna är dock än större i de lägre åldrarna där effekterna av boendesegregationen blir starkare. För låg- och mellanstadiet består elevunderlaget nästan uteslutande av närboende och därmed slår socioekonomiska faktorer för föräldrarna igenom tydligt. Resultaten i de nationella proven i åk 3 visar kraftiga variationer för de tre låg- och mellanstadieskolorna i området.

Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

På Kvarngårdesskolan låg andelen godkända nationella prov bland elever i årskurs 3 klart över kommungenomsnittet och övriga grundskolor 2022 och 2023 men sjönk sedan kraftigt 2024, från 88 procent 2022 till 51 procent 2024. När det gäller von Bahrs skola noteras kraftiga förändringar under aktuella år. 2024 har von Bahrs skola med 44 procent lägst andel godkända elever årskurs 3 sett till kommungenomsnitt och övriga grundskolor i området. På Liljeforsskolan har andelen godkända elever stigit tre år i rad, från mycket låga 29 procent 2022 till 73 procent 2024, vilket även är högre än genomsnittet för kommunala skolor i Uppsala.

Insatser till utvalda skolor

Skolan har ett uttalat och brett kompensatoriskt uppdrag och utbildningsnämnden har stort fokus på likvärdig skola. Liljeforsskolan, von Bahrs skola och Gränbyskolan är tre skolor som valts ut och tilldelats särskilda medel för riktade insatser anpassade till respektive skolas behov och förutsättningar. Insatserna konkretiseras i en åtgärdsplan.

De insatser som görs handlar bland annat om ökad lärartäthet, utökning av speciallärare och resurslärare, utökning av studie- och yrkesvägledning och förstärkning av andra personalkategorier såsom fritidsassistenter och logoped. Detta för att möjliggöra halvklasser, bättre stöd till elever med särskilda behov, utveckling av systematiskt värdegrundsarbete, språkutveckling och läsutveckling.

Det handlar också om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och kompetent ledarskap i klassrummet för studiero och undervisningskvalitet. Förstärkning av elevhälsan genom kuratorer, socialpedagoger och logoped möjliggör bland annat bättre stöd kring NPF-diagnoser och språkstörning som rör många elever.

Insatserna på de utvalda skolorna förstärker redan befintliga satsning inom det kompensatoriska uppdraget och ökar möjligheterna för de kunskapsmässigt svagaste eleverna att nå så långt de kan, både i det dagliga arbetet på ordinarie lektioner samt i mer riktade insatser. De ger även en bredare kompetensbas för att möta en stor bredd på stödbehov både i klassrummet och i andra av skolans miljöer.

Att utveckla samarbetet mellan hem och skola, där kommunikationen med vårdnadshavarna ofta hindras av språkliga brister och kulturkrockar, är en annan viktig del. Skolan behöver fortsätta med, men även utveckla, forum för positiva fysiska

möten där goda och förtroendefulla relationer kan byggas, vilket gynnar samverkan och i slutänden leder till ökad inkludering.

Skolornas uppföljningar visar att insatserna bidragit till förflyttningar i form av stärkt profession och fler kompetenser som gynnar elevernas inläring och studiero, en mer systematisk uppföljning av insatser och, inte minst viktigt, tryggare elever.

Stärka familjen och tidigt förebyggande insatser

En viktig skyddsfaktor för barn och unga är föräldraförmåga och därmed stöd till familjen. Målet är att fånga upp familjer i behov av stöd i ett tidigt skede för att kunna erbjuda stöd i form av råd- och stödsamtal, att göra en ansökan till socialtjänsten eller att slussa vidare till annan verksamhet eller myndighet. Målet är även att familjerna själva söker sig till familjeenheten innan oron i familjen blivit för stor. Flera viktiga insatser pågår för att uppnå detta.

Barnsäkert

Barnsäkert är en strukturerad form av samverkan mellan socialtjänstens familjeenhet och Region Uppsala. Alla familjer som besöker BVC, vilket är nästan alla, screenas utifrån ett fastställt frågebatteri med syfte att tidigt fånga familjer i behov av stöd. I området arbetar familjeenheten med Barnsäkert och i samarbete med BVC görs gemensamma hembesök hos familjer som efter screening visat på ett stödbehov. Familjerna ges då möjlighet att få råd- och stödsamtal med en familjebehandlare.

Tryggare barn

En väldigt uppskattad behandlingsform som införts med stöd av handlingsplanen i Gottsunda, och sedan introducerats även i Gränby, Kvarngärdet och Löten, är Tryggare barn. Familjebehandlare har vidareutbildat sig i en behandling som riktar sig till föräldrar med hårdare uppfostringsstil. Inom ramen för sessionerna träffar familjebehandlare både föräldrarna och barnen. Behandlingen påbörjas efter ett myndighetsbeslut och bör påbörjas redan inom ramen för pågående utredning hos socialtjänsten.

Utveckling av familjecentralen på Liljeforstorg

Familjeenheten Ling har sedan hösten 2024 påbörjat en utveckling av det uppsökande och förbyggande arbetet i området Gränby, Kvarngärdet och Löten. Närvaron på familjecentralen på Liljefors torg, där familjeenheten får en ny lokal 2025, har ökat. En familjebehandlare har tillkommit i verksamheten vilket medför en ökad möjlighet för föräldrarna i området att få kontakt med familjebehandlare när stödbehov uppstår.

Lokalen på Liljeforstorg är belägen i samma byggnad som öppna förskolan, mödra- och barnhälsovården samt arbetsmarknadsförvaltningens SFI-verksamhet. Lokaliseringen underlättar samverkan i området, där verksamheterna kan gästa varandras arenor för att nå målgrupper. Exempel på det är det pågående samarbetet med jobbcoacher som besöker öppna förskolan. Lokalen kommer inledningsvis bemannas med två personal ca fyra halvdagar per vecka för att ta emot råd- och stödsamtal och bedriva föräldrakurser samt gruppverksamhet. På sikt är planen att bedriva drop-in verksamhet för föräldrar som önskar stöd direkt utan tidsbokning. Familjerna kan vara anonyma och det sker ingen journalföring. Föräldrarna kan även få stöttning i att göra en ansökan till socialtjänsten eller annan verksamhet.

En familjebehandlare har ett särskilt uppdrag att kartlägga och etablera samarbetsparter i området inför tillträdet av den nya lokalen. I väntan på färdigställandet av lokalen planeras föräldrautbildningarna Föräldraskap i Sverige (FÖS) och Alla barn i centrum (ABC) att genomföras i samarbete med allaktivitetshuset i Gränby.

Från november 2024 kan familjeenheten, genom en utveckling av statistikföreningen, ta fram data kring hur målgruppen nås i Gränby, Kvarngärdet och Löten.

Aktiv och meningsfull fritid

En aktiv och meningsfull fritid är en viktig skyddsfaktor för barn och unga och det är en central del i det främjande arbetet för att de ska må bra. Fritidsaktiviteter kan vara av olika karaktär. *Strukturerade fritidsaktiviteter* kännetecknas av inskrivning i verksamheter, regelbundenhet och vuxennärvaro, som till exempel kultur-, idrotts- och fritidsföreningsaktiviteter. *Semistrukturerade fritidsaktiviteter* är öppna utan krav på anmälan eller regelbundenhet, men med vissa regler och en vuxennärvaro. Till semistrukturerade fritidsverksamheter hör exempelvis fritidsgårdar, allaktivitetshus och öppna sporthallar med organiserad spontanidrott. *Ostrukturerade fritidsaktiviteter* är sådant som att fika, spela och hänga med kompisar, utan vuxennärvaro.

När det gäller deltagande i mer strukturerade aktiviteter visar Riksidrottsförbundets statistik över deltagande i idrottsföreningar att unga i området deltar i lägre utsträckning i föreningsaktiviteter än ungdomar generellt i Uppsala. Den visar också att flickor i de aktuella områdena deltar i betydligt lägre utsträckning i idrottsföreningar än pojkar.

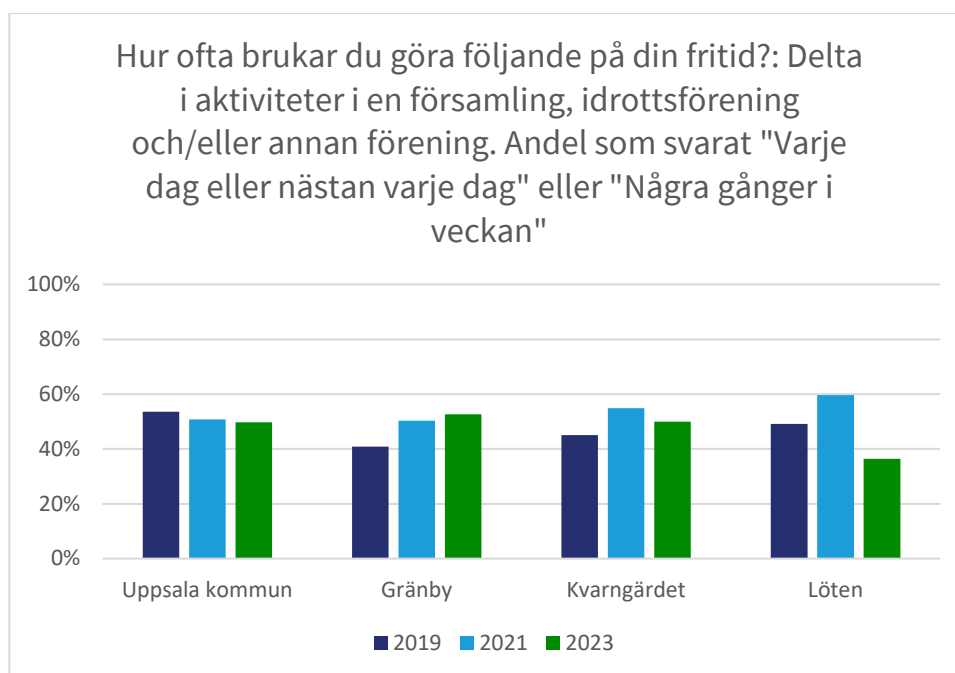
Barn och ungas deltagande i idrottsföreningar 2022-2023

Område	Totalt 2022	Totalt 2023	Flickor 2022	Flickor 2023	Pojkar 2022	Pojkar 2023
Västra Gränby	22	23	12	15	31	31
Kvarngärdet	30	30	22	21	37	38
Uppsala kommun	37	37	33	33	42	42

Källa: Riksidrottsförbundet LOK-stöd, statistik uppdelat på RegSO-områden. Statistik antal idrottsdeltagare per 100 invånare i åldern 7-25 år.

Men när barn och unga tillfrågas om sina fritidsvanor i undersökningen Liv hälsa ung⁶ framkommer till viss del en annan bild. Här har det skett en ökning i Gränby sedan 2019, där andelen som anger att de deltar i aktiviteter i en förening, församling eller klubb nu ligger högre än Uppsalas genomsnitt. Även i Kvarngärdet är deltagandet i nivå med Uppsala som helhet. I Löten har deltagandet däremot minskat. Även här syns en mycket stor könsskillnad i deltagande. Flickor i Gränby och Kvarngärdet deltar i betydligt lägre grad i olika föreningsdrivna aktiviteter än unga i Uppsala kommun generellt. Könsskillnaden har bestått och dessutom ökat över tid för flickor i Gränby och Kvarngärdet. Hela 66 procent av flickorna i Gränby och 71 procent av flickorna i Kvarngärdet svarar att de *aldrig* eller *mer sällan* deltar i aktiviteter genom en förening, församling eller klubb.

⁶ Liv och hälsa ung 2023.

Källa: Liv och hälsa Ung 2023.

Vad som hindrar deltagande kan variera. Kostnad och tid är vanliga orsaker som barn och unga anger som skäl till varför de inte deltar i någon aktivitet på sin fritid. Många barn i området växer upp i familjer med svag ekonomi där framför allt flickor i Gränby och Kvarngärdet känner oro för sin familjs ekonomi. Flickor i Gränby liksom både flickor och pojkar i Kvarngärdet, svarar i betydligt högre utsträckning än kommungenomsnittet att familjens ekonomi begränsar vad de kan göra på sin fritid, som de skulle vilja göra och som många andra i samma ålder gör.

Öppna fritidsaktiviteter

Kommunen arbetar aktivt med att sänka olika trösklar och göra det möjligt för fler barn och unga och då särskilt flickor att delta i olika aktiviteter. Utbudet av semistrukturerade aktiviteter har ökat, inte minst genom Gränby allaktivitetshus som beskrivs under tema *delaktighet*. Inget medlemskap krävs och alla aktiviteter är avgiftsfria. Kommunen ger också bidrag till flera föreningar för öppna fritidsaktiviteter, som inte kostar pengar och där flera av aktiviteterna ligger i direkt anslutning till skoldagen. Deltagande i öppna aktiviteter avspeglas inte på samma sätt i statistiken ovan.

Några som kan nämnas är Studieförbundets Kulturskola, som har skapande verksamhet i form av *Designlabbet*, KFUM Uppsala basket ungdom med *Gameplan*, Erikshjälpen med Framtidsverkstad, Sensus med hiphopverksamheten *Elements*, IK Uppsala fotboll med *Tjejbollen*, IK Sirius Innebandy med *Siriusklubban*, som är tillgänglig innebandyverksamhet för bara flickor, samt Fotboll Basic Skill (FBS) Uppsala med öppna idrottsaktiviteter på IFU Arena. *Nattfotbollen* i Gränby erbjuder spontanfotboll på lördagkvällar i samarbete med Sirius och sker inom ramen för projektet Gränslös fotboll. På Gränby konstgräs och Fålhagens IP finns tider reserverade för avgiftsfri spontanidrott. Ambitionen är att bemanna tiderna och skapa vuxennärvaro i samarbete med föreningslivet. Aktiviteten är nystartad sen hösten 2024.

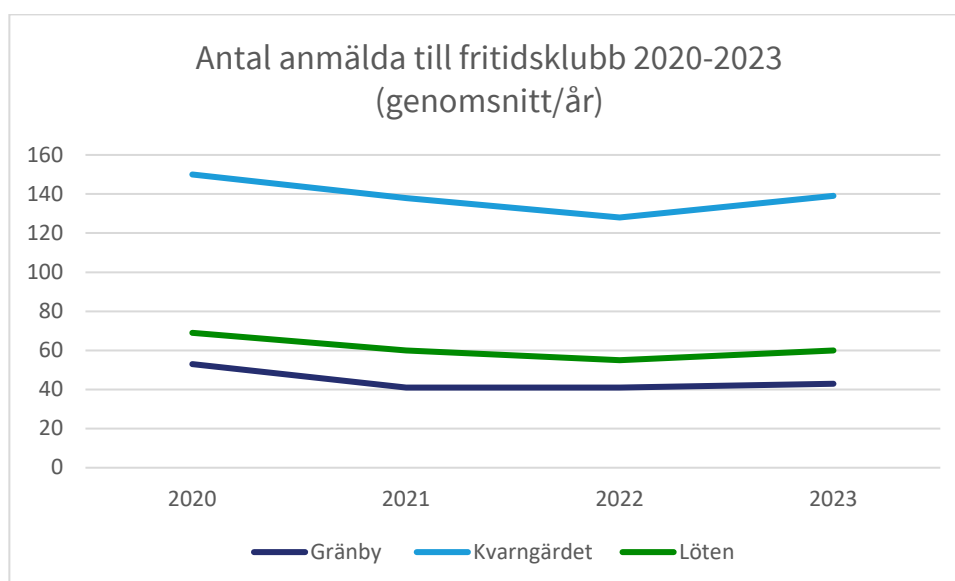
Genom kommunens Idéburna Offentliga Partnerskap (IOP) med RF-SISU Uppland ansvarar förbundet för att i samarbete med lokala idrottsföreningar ordna prova på aktiviteter i idrott och *Sportis*, för yngre barn i nära samverkan med flera skolor/fritidshem i stadsdelen. Uppsala kulturskola erbjuder vidare avgiftsfri dansverksamhet inom *Kulturis*. Flera aktörer erbjuder också avgiftsfria sommarlovsaktiviteter med bidrag från kommunen. Det är bland annat Studieförbundet med Designlabbet, Upsala IF Friidrott med stort dagläger på IFU Arena, IK Sirius fotboll och IFK Upsala med dagläger i fotboll, KFUM Uppsala basket ungdom med *Gameplan* samt Sensus med hiphopverksamheten *Elements*.

I Gränby finns även flera anläggningar för issporter. Issporter är generellt kostsamma. Därmed är de i lägre grad tillgängliga för barn och unga från socioekonomiskt svagare områden och boende i Gränbyområdet är underrepresenterade i issporter. Likaså påverkar de kulturella skillnaderna, då issport inte är lika vanligt förekommande i alla kulturer vilket påverkar viljan att på egen hand nyttja kommunens öppna isytor.

Ett annat hinder, vid sidan av kostnad och tid, som barn framför allt i socioekonomiskt utsatta områden anger är att aktiviteterna inte är anpassade till dem och vad de önskar. En nyttillkommen sport som vuxit fram i Gränbyområdet är cricket, som tillkommit på invånarnas eget initiativ. Med stöd från bland annat RF-SISU Uppland och kommunen har en cricketförening bildats som är aktiv i området. Från ett mindre antal ungdomar uppskattas föreningen nu ha lite drygt 500 medlemmar.

Fritidsklubb och fritidsgård

Fritidsklubbar är en öppen fritidsverksamhet som erbjuds barn 10-12 år i enlighet med skollagen. I området finns tre fritidsklubbar – en i Gränbyskolan, en i Von Bahrs skola och en i Kvarngårdesskolan. Fritidsklubbarna erbjuder en trygg plats för barn i mellanstadiet att vistas på efter skolan, med aktiviteter som de själva är med och planerar.

Källa: Verksamhetsstatistik från Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Diagrammet visar antalet inskrivna barn på fritidsklubbarna. Samtliga klubbar visar på en viss nedgång mellan 2020 och 2022 och därefter en ökning av antalet inskrivningar. Detta har sannolikt att göra med pandemin.

Att vara inskriven på fritidsklubben säger inte hur mycket barnen faktiskt är där. Ett annat sätt att mäta är att titta på antalet besök (inte unika besökare). Kvarngärdets fritidsklubb sticker ut både i antal inskrivna barn och antal besök. Det förklaras av ett stort elevunderlag och att många barn väljer att skriva in sig och besöka fritidsklubben. Hösten 2024 finns det 174 elever i klass 4-6 på skolan. Av dessa är 145 inskrivna i fritidsklubben.

Antal besök fritidsklubb 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Gränby	3 404 (58%)	3 755 (68%)	3 919 (64%)	4 230 (44%)
Kvarngärdet	12 810 (39%)	10 304 (47%)	10 763 (45%)	14 046 (43%)
Löten	4 781 (33%)	4 736 (39%)	4 851 (46%)	6 321 (50%)

Källa: Verksamhetsstatistik från Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen. Andel flickor i parentes.

För ungdomar 13-18 år finns två fritidsgårdar i området – Löten fritidsgård och Gränby fritidsgård. Fritidsgårdar har ingen inskrivning, utan är öppen för alla ungdomar i åldersintervallet. För Gränby fritidsgård ökade antalet besök under 2022 och 2023. För Löten fritidsgård har besöksantalet 2023 sjunkit tillbaka till 2021 års nivåer, efter en stor ökning 2022. Fritidsgårdar lockar generellt fler pojkar än flickor och det gäller även i Gränby och Löten. Under 2023 ökade dessutom könsskillnaden på Löten fritidsgård till att två tredjedelar av besökarna då var pojkar.

Antal besök fritidsgård 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Gränby	2 670 (34%)	2 180 (22%)	4 215 (37%)	4 977 (45%)
Löten	1 399 (24%)	3 037 (51%)	4 332 (45%)	3 131 (33%)

Källa: Verksamhetsstatistik från Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen. Andel flickor i parentes. Kvarngärdet saknar tonårsverksamhet/fritidsgård.

Sedan augusti 2024 har avdelningen fritid Uppsala omorganiserats för att skapa en utvecklingsorganisation som stärker arbetet mot visionen att ge barn och unga framtidstro och förutsättningar att växa. 2025 ska verksamheten fokusera på tre strategiska utvecklingsområden: systematiskt kvalitetsarbete, barnrättsarbete samt ledarskap. Målet är att öka ungas inflytande och delaktighet, utveckla organisationen och höja kvaliteten i den öppna fritidsverksamheten.

Tema – Jobb och företagande

Att ha ett jobb eller driva ett företag innebär självförsörjning och ökad egenmakt. Det handlar även om gemenskap, möjlighet att utvecklas och känna delaktighet i samhället. Kommunens insatser ska därför bidra till:

- Att fler boende i området kommer i egenförsörjning och därmed minska andelen i ekonomiskt bistånd.
- Att de möjligheter som finns att utbilda sig, arbeta och driva företag tillvaratas.
- Stärka och utveckla områdets företagsamhet och entreprenörskap.

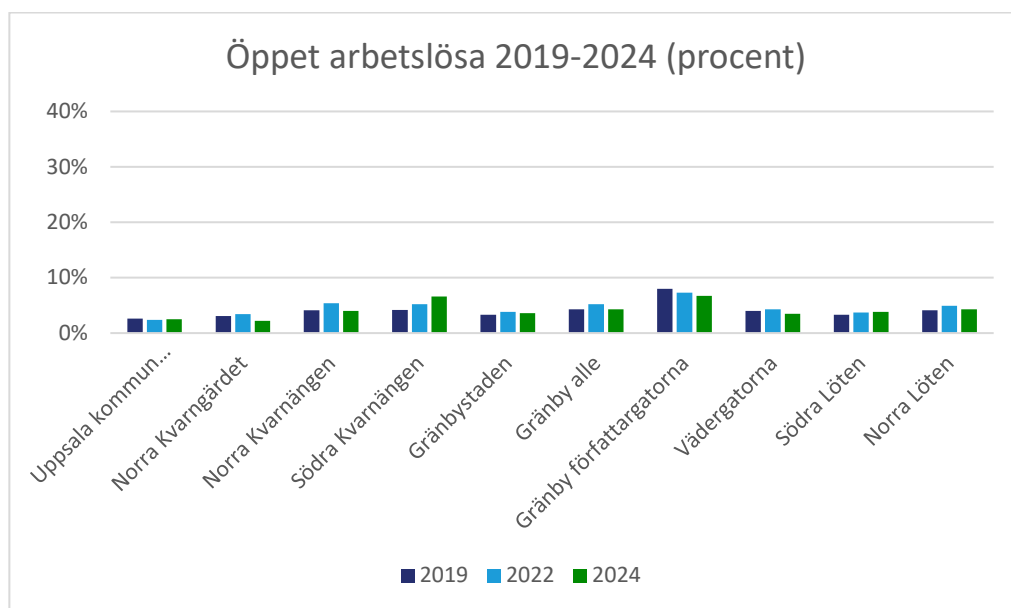
- Ge fler unga människor en chans att få en positiv första kontakt med arbetslivet, till exempel genom feriearbete.

Nuläge: arbetslöshet, inkomstnivå och ekonomisk standard

Socioekonomiska faktorer är som regel trögrörliga och har starkt samband med boendesegregationen. Som beskrivits ovan med lyckoparadoxen har de som flyttar ut från socioekonomiskt svagare områden högre inkomster än de som flyttar in och genomströmningen av människor är högre än andra områden. Handlingsplanens arbete för att öka människors möjligheter att komma i sysselsättning kan därför förbättra möjligheterna för många individer, även om områdets socioekonomiska status inte förändras.

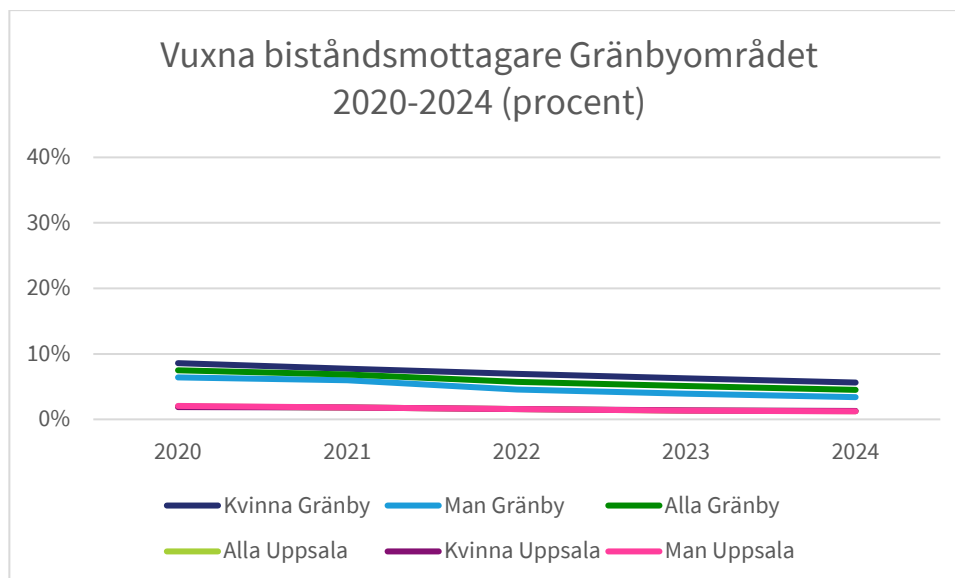
Arbetslösheten och andelen biståndsmottagare minskar

Den öppna arbetslösheten liksom andelen mottagare av ekonomiskt bistånd är överlag högre i Gränbyområdet än kommunen som helhet. Det varierar dock mellan de olika delgeografierna, från 2 procent till 6,7 procent öppet arbetslösa, vilket kan jämföras med genomsnittet för Uppsala som helhet på 2,5 procent.

Källa: SCB arbetsmarknadsstatistik. Observera att Y-axeln slutar på 40 procent.

Samtidigt har arbetslösheten i samtliga områden bortsett från Södra Kvarnängen och Södra Löten sjunkit mellan 2022 och 2024. Författargatorna har länge haft den högsta arbetslösheten av områdena. Det är samtidigt det område där arbetslösheten sjunkit successivt från 8 procent 2019 till 6,7 procent 2024. Sammanfattningsvis har den öppna arbetslösheten sjunkit mellan 2022 och 2024 i nästan alla redovisade områden samtidigt som arbetslösheten i Uppsala som helhet legat kvar runt 2,5 procent.

*Gränbyområdet innefattar här Gränby, Kvarngärdet och Löten. Diagrammet visar genomsnittlig andel biståndsmottagare för dessa områden sammantaget. Observera att y-axeln slutar på 40 procent. Källa: Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.

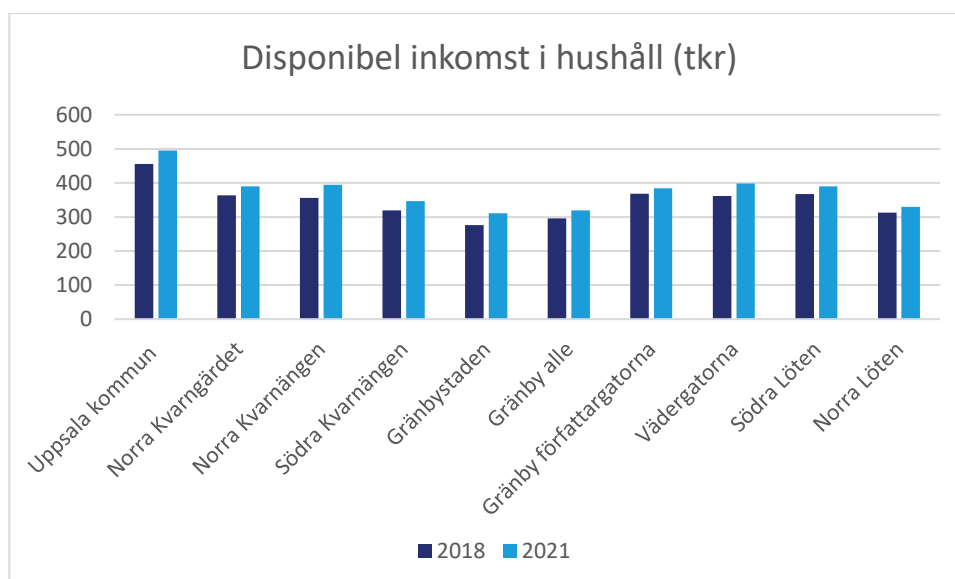
Även andelen mottagare av ekonomiskt bistånd är högre i de aktuella områdena (4,5 procent) än kommungenomsnittet (1,2 procent), men det har skett en successiv minskning sedan 2020. Gränby (Författargatorna) – liksom Gottsunda och Södra Bäcklösa – har därtill en hög andel unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) och som har ekonomiskt bistånd.

De fem områden i Uppsala stad med högst antal UVAS 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd. År 2020-2021.

Område 2020	Antal UVAS 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd år 2020 (andel av UVAS inom parentes)	Område 2021	Antal UVAS 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd år 2021 (andel av UVAS inom parentes)
Norra Gottsunda	32 (33%)	Gränby författargatorna	29 (31%)
Gränby författargatorna	30 (29%)	Norra Gottsunda	26 (28%)
Centrala Gottsunda	26 (33%)	Södra Rosendal	25 (38%)
Södra Sävja	23 (39%)	Centrala Gottsunda	23 (31%)
Sydvästra valsätra	22 (28%)	Södra Bäcklösa	21 (51%)

Källa: Kartläggning av unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) i Uppsala kommun, 2020-2021 (2024)

Även förvärvsinkomsten är lägre i de här aktuella områdena än genomsnittet i kommunen.

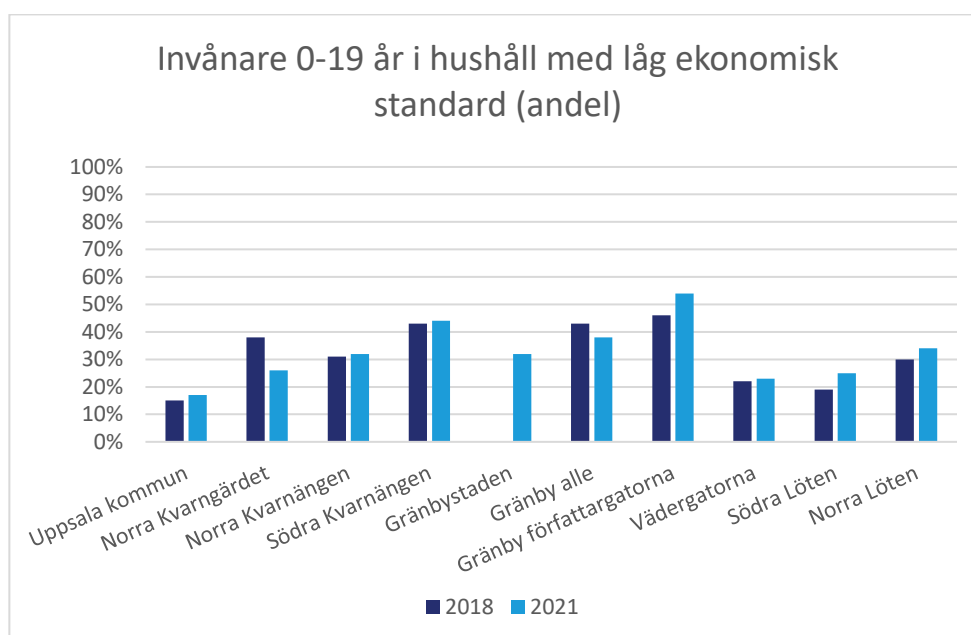

Källa: Socioekonomisk rapport 2021 och 2023, Uppsala kommun. Notera att statistiken avser år 2018 och 2021.

Under det senaste decenniet har fler personer med högre inkomst flyttat ut än flyttat in medan det omvända gäller för personer med lägre inkomster. Områdenas socioekonomiska förutsättningar tenderar därmed att befastas och successivt försämrans. Det avspeglas också i att hushållen i Kvarngärdet, Gränby och Löten har en lägre disponibel inkomst än kommunen i sin helhet.

Fortsatt låg ekonomiska standard för barn och unga

Den låga ekonomiska standarden avspeglas även när det gäller invånare 0-19 år som lever i hushåll med låg ekonomisk standard. De redovisade områdena har i flera fall en betydligt högre andel barn och unga som lever i hushåll med låg ekonomisk standard än kommungenomsnittet. Södra Kvarnängen tillsammans med Författargatorna (Gränby) sticker ut med en andel om 44 procent respektive 54 procent, att jämföra med kommungenomsnittet på 17 procent.

Källa: Socioekonomisk rapport 2021 och 2023, Uppsala kommun.

Näringslivet Gränby, Kvarngärdet och Löten⁷

Livsmedels- och detaljhandel tongivande för näringslivet

Jämfört med hela Uppsala kommun har Gränby, Kvarngärdet och Löten en större andel företag inom *handeln* samt *andra konsumenttjänster (vilket innefattar bland annat hår- och skönhetsvård)*. Andra branscher som juridik, ekonomi, vetenskap och teknik har en mindre andel i området jämfört med kommunen. Största branschen handel bidrar med 24 procent av totalen i området, vilket kan jämföras med 11 procent för kommunen som helhet. För övrigt speglar områdets verksamheter Uppsala kommuns verksamheter i stort.

Sett till sysselsättning ser vi att det i området som helhet finns 791 företagsarbetsställen och det är cirka 3 060 sysselsatta fördelade över olika branscher. Livsmedels- och detaljhandel dominerar med cirka 35 procent av sysselsättningen, följt av vård och omsorg i olika former som har cirka 16 procent av antalet sysselsatta. Cirka 11 procent av sysselsättningen återfinns i hotell- och restaurang. Andelen ”filialer”, dvs arbetsställen där huvudkontor finns i annan kommun, är betydligt högre (102 stycken) i området än i Uppsala kommun totalt, vilket kännetecknar områden med mycket handel och därmed många butikskedjor. Många av dessa företag finns i Gränbystaden.

Många unga företag och lägre kreditvärdighet

64 procent av arbetsställena i områdena har inga anställda enligt SCB, utan de drivs av företagaren själv. Motsvarande siffra i Uppsala kommun är 69 procent.

Senaste fyra åren har det startats nästan dubbelt så många företag i området jämfört med kommunen totalt. Andelen nystartade företag, 0-3 år gamla är hela 40 procent att jämföra med 26 procent i hela kommunen. Den höga andelen nya företag kan vara både positiv och negativ. Att det startas många nya företag är en positiv indikator samtidigt som nystartade företag har en ökad risk att inte överleva på lång sikt. Andelen företag som är äldre än fyra år är betydligt lägre i området än i kommunen totalt.

Många unga företag leder också till lägre kreditvärdighet. Sett till kreditvärdigheten är enligt Upplysningscentralen andelen ”kreditvärdiga” aktiebolag i området marginellt lägre – 80 procent – jämfört med hela kommunen, där siffran är 82 procent. Flera företag i området verkar inom branscher som har haft svag utveckling de senaste åren; handel, restaurang, transport och bygg, vilket också påverkar kreditvärdigheten. Under de senaste tre åren har sammanlagt 28 företag försatts i konkurs, vilket motsvarar 3,5 procent. Det är marginellt något fler än andelen företag som gått i konkurs i hela Uppsala kommun (3 procent).

⁷ Basfakta om näringslivet för geografiskt område postnummer 75420, 75421, 75426, 75427, 75428, 75429, 75430, 75431, 75432, 75445 och 75460.

Insatser och resultat

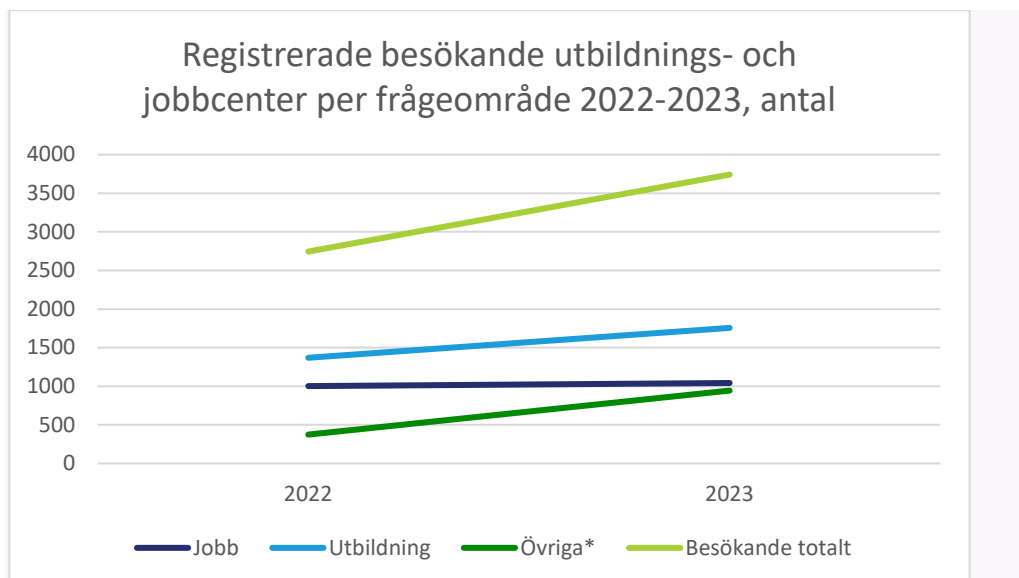
Att ha ett förvärvsarbete och sysselsättning är viktigt för individens och familjens ekonomiska resurser och har ett tydligt samband med hälsa. Kommunens insatser för att stärka människors möjlighet till egenförsörjning fokuserar på att få människor till anställning, studier eller eget företagande. För kommunen är det viktigt att skapa förutsättningar för alla att ha ett arbete, särskilt för grupper som annars har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Här finns också ett viktigt barnperspektiv då en större andel barn i Gränbyområdet lever med lägre ekonomisk standard (i barnfattigdom) som påverkas om föräldrarna har ett arbete med tillräcklig inkomst eller inte.

Insatserna är breda och sker framför allt utifrån arbetsmarknadsnämndens ansvar inom vuxenutbildning och arbetsmarknadsinsatser. Arbetsmarknadsförvaltningen har sedan den första handlingsplanen för Gottsundaområdet utvecklat ett intensivt och strategiskt områdesarbete, som i dag utvidgats även till Gränby, Kvarngärdet och Löten. Områdesarbetet leds strategiskt av en styrgrupp inom arbetsmarknadsförvaltningen och en strategi har tagits fram under visionen: Barn ska se vuxna gå till jobbet. En del i strategin är att först etablera en närvaro i syfte att bygga relationer och stärka förtroendet för verksamheten hos boende i området. Först därefter utvecklas insatser utifrån de faktiska behov som förvaltningen identifierar själva eller som kommer fram inom ramen för de samordningsgrupper som finns i Gottsunda och Gränby. Samverkan med andra förvaltningar, civilsamhälle och näringsliv har varit avgörande för utvecklingen av de olika insatserna och verksamheterna.

Utbildnings- och jobbcentrum för fler i egenförsörjning

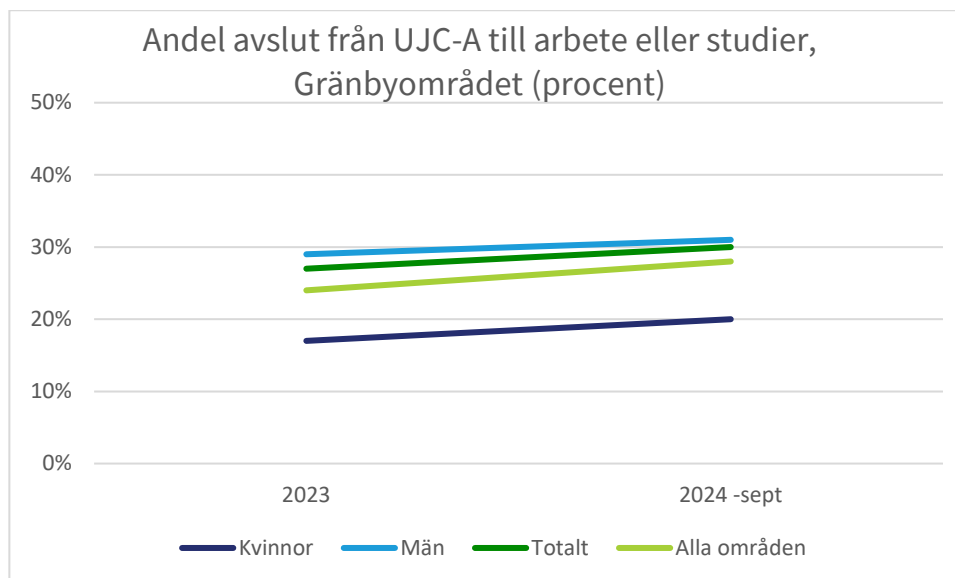
Sedan 2021 finns Utbildnings- och jobbcenter i Kvarngärdet och är öppet för besökare på samma sätt som i Gottsunda. Vid UJC kan individer träffa utbildnings- och jobbcoach, studie- och yrkesvägledare, gå på rekryteringsträffar och träffa arbetsgivare på mässor. UJC har därtill studie- och yrkesvägledare från komvux på plats och Lärcentrum, som erbjuder stödinsatser för vuxenstuderande, har funnits på plats en dag i veckan.

I den öppna drop-in verksamheten ger utbildnings- och jobbcoacher stöd i att bland annat söka arbete, skriva ansökningar och ger information om vuxenutbildningar. Den öppna verksamheten som finns på de olika utbildnings- och jobbcentra kan alla besöka oavsett om de är inskrivna eller inte. UJC:s verksamhet och tjänster väcker intresse och antalet besökande har ökat mellan 2022 och 2023.

* Övriga: Frågor som kommit in till Utbildnings- och jobbcenter men hanteras av Statens servicecenter (SSC) eller studie- och yrkesvägledare för vuxna (SYV) på plats. Källa: Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.

Det totala antalet registrerade besökande på UJC ökade från 2 745 år 2022 till 3 742 2023. En förklaring till ökningen kan vara att UJC har haft fler aktiviteter på Råbyvägen, som exempelvis rekryteringsträffar som också skett mer frekvent. UJC har också arbetat aktivt för att öka flödet via uppsökande arbete/aktivitet till exempel på öppna förskolor, där UJC både marknadsför de olika adresserna och registrerar antal besök/träffar på plats.

Gränbyområdet avser här Gränby, Kvarngärdet och Löten. Statistiken visar unika individer. Observera att Y-axeln slutar på 50 procent. Källa: Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.

Även när det gäller andel inskrivna på UJC- arbetsmarknad som gått vidare till arbete eller studier har andelen ökat det senaste året. Den uppåtgående trenden sträcker sig tillbaka till 2020. Fram till och med 2022 ingick dock målgrupper med ekonomiskt bistånd som får stöd via arbetsförmedling i statistiken, vilket de inte gör i dag. Eftersom målgrupp och avslutsrutiner skiljer sig åt mellan åren, är statistiken fram till 2022 inte jämförbar med statistiken för 2023 och 2024.

Ett avslut till arbete eller studier från UJC-A innebär att individen blivit självförsörjande. De allra flesta kommer vidare från ekonomiskt bistånd och för dem innebär det också att de inte längre är i behov av ekonomiskt bistånd. När det gäller arbetsmarknadsanställningar såsom nystartsjobb, olika former av lönebidrag, introduktionsjobb och extratjänster har Gränby tilldelats ca 20 procent av startade anställningar i Uppsala under 2024. Arbetsmarknadsanställning är en insats som syftar till att ge arbetssökande arbetslivserfarenhet och referenser för att öka deras chanser att få jobb på den reguljära arbetsmarknaden.

Uppsökande arbete, projekt och rekryteringsträffar för att nå nya målgrupper

Utbildnings- och jobbcenters verksamhet har utvecklats under åren och en central del i verksamheten handlar idag om att arbeta mer uppsökande, anordna rekryteringsträffar och projekt i syfte att nå och erbjuda personer som står längre från arbetsmarknaden stöd och lotsning. Strategin är att arbeta med:

1. *Uppsökande arbete:* Regelbundna besök på öppna förskolan, Block Party-evenemang, dörrknackning och andra aktiviteter såsom pedagogiska luncher. Det har varit framgångsrika sätt att nå målgrupper på och de har bidragit till att öka medvetenheten om Utbildnings- och jobbcenters verksamhet och skapa förtroende bland invånarna. Exempelvis har UJC-coachernas närvaro på öppna förskolan gjort att man kommit i kontakt med en stor grupp föräldrar som fått hjälp och stöd. Många av dem har sedan kommit in till UJC:s öppna verksamhet och flera har kommit in på utbildningar eller fått jobb.
2. *Målgruppsinvolvering:* Genom att ha flerspråkiga coacher och anpassade aktiviteter efter målgruppens behov har insatsen blivit mer tillgänglig. Personliga möten och diskussioner har också bidragit till att bygga förtroende och engagemang.
3. *Samarbeten:* Ett nära samarbete med lokala idrottsföreningar och andra aktörer har bidragit till att bredda insatserna och nå en större del av befolkningen. Detta har också avlastat kommunens resurser och stärkt den lokala nätverksstrukturen.

UJC Samarbeten och insatser

Samverkan är en hörnsten i Utbildnings- och jobbcenters verksamhet. UJC samarbetar med öppna förskolor, familjecentraler, civilsamhället. Bland insatserna i Gränbyområdet kan nämnas:

- *Projekt Ratta Rätt – Förberedande körkortsteori*
Projektet "Ratta Rätt" har framgångsrikt genomfört 14 kurser med totalt 198 deltagare, vilket motsvarar 99 procent av målet om 200 deltagare. Cirka 65 procent av deltagarna var kvinnor, vilket överträffade målet på 50 procent kvinnlig representation. Utbildningen har fokuserat på att motivera och stödja arbetssökande att närma sig körkort med egen finansiering genom en förberedande trafikutbildning.
- *Hälsofrämjande matlagingskurs*
Under 2021 startades en hälsofrämjande matlagingskurs för kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden med syfte att främja hälsa, skapa tillit och relation till deltagarna. Utbildningsinsatsen har genomförts tre gånger och den har stärkt UJC:s relation till målgruppen. För att introducera gruppen till arbetsmarknaden har grunden lagts kring hälsa och byggt på de intressen

gruppen har. Därefter har frågor kring arbetsmarknad successivt introducerats för deltagarna. Det har varit en framgångsrik modell för att fånga upp utrikes födda kvinnor, en grupp som vanligtvis är svår att nå.

- *Rekryterings- och matchningsträffar* - som förenklar kontakten mellan arbetsgivare och arbetsökande. UJC arrangerar en matchnings- eller rekryteringsträff varje månad. Syftet är att sänka trösklarna för arbetsökande att möta potentiella arbetsgivare. Inför träffarna får deltagarna stöd från utbildnings- och jobbcoacher med CV-skrivning, personligt brev och intervjuträning för att maximera deras chanser till framgång. Flertalet besökare har kommit ut i arbete via dessa träffar.

Särskilda satsningar för ungdomar och grupper långt från arbetsmarknaden

Validerad praktik

Validerad praktik är en upphandlad arbetsmarknadsinsats som utförs av TalangAkademin. Insatsen syftar till att ge individer som står långt från arbetsmarknaden möjlighet att validera sina yrkeskunskaper genom praktik inom exempelvis butik, café, restaurang, lager och fastighetsbranschen. Exempel på samarbetspartners är Triller Mat och Bröd, Dollarstore Gränby, Erikshjälpen och Norlandia Gutasund. Insatsen är inte strikt geografiskt knuten till något specifikt område, men TalangAkademin utgår från UJC:s lokaler i Gottsunda och Gränby/Kvarngärdet där många ur insatsens tilltänkta målgrupp är bosatta.

Målgruppen för insatsen är anställningsbara individer i arbetsför ålder. Individer i behov av rehabiliterande insatser ingår inte. Målet för insatsen är att 55 individer årligen ska få sina kunskaper validerade på sin praktikplats. Under 2023 nådde 43 individer målet. Under 2024 (2024-09-30) har 17 individer blivit validerade. Målet om 55 validerade individer per år har alltså inte uppnåtts men, enligt statistik från TalangAkademin, har flertalet individer gått ut i arbete under sin tid i insatsen.

Feriejobb för ungdomar

För att ge ungdomar i Gränbyområdet möjlighet till feriejobb samverkar kultur- och idrottsförvaltningen och Ungdomsjouren. Under sökperioden (feb-mars) besökte medarbetare från ferieuppdraget och Ungdomsjouren skolor i bland annat Gränbyområdet för att informera och hjälpa ungdomar att söka feriejobb. Samarbetet omfattar också att ordna ferieplatser till ett urval av ungdomar från åk 8, där ungdomsjouren anser att det finns ett stort behov av ett feriejobb (totalt 30 platser/helår, både i Gränby och Gottsundaområdet).

Lönestöd har också gått till föreningar och kommunala bolag som erbjudit ungdomar i årskurs 9 sommarjobb. Några av de som tagit del av lönestödet under 2024 är Kulturparken i Gränby och Sirius Summer Camp (Lötens IP).

Sommarjobsprojekt med Erikshjälpen och Bilda

Erikshjälpen och Bilda har under året, med stöd från arbetsmarknadsförvaltningen, erbjudit motiverande och kompetenshöjande insatser till unga i arbetsför ålder som varken arbetar eller studerar eller riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden efter

avslutad grund- eller gymnasieskola. Målgruppen kom främst från området Gränby som Erikshjälpen och Studieförbundet Bilda idag bedriver verksamhet i.

Erikshjälpen och Bilda har i projektet knutit an till redan etablerade samarbeten i Gränbyområdet via Framtidsverkstaden. Dessa inkluderar skola, fritidsverksamheter, civilsamhällesaktörer och föreningsliv. Projektet har kunnat nyttja befintliga nätverk för att nå ut till målgruppen. Både gruppaktiviteter, individuellt stöd och en sommarjobbsmessa har genomförts. Projektet pågick under mars till och med oktober 2024 med målet att prata med och lotsa ca 100 ungdomar och arbeta fokuserat med 20 ungdomar. Uppföljande samtal med organisationerna visar att projektmålen uppnåtts.

Utöver det som redovisats ovan har kommunen genomfört flera kommunövergripande insatser för att få fler ungdomar i feriejobb – insatser som är tillgängliga för, men inte specifikt riktade mot, ungdomar i de här aktuella områdena.

Tema – delaktighet

Delaktighet handlar om att kunna och aktivt vilja medverka i och vara en del av samhället. Ett högt deltagande och den kollektiva förmågan att agera tillsammans kan bidra till att stärka sammanhållningen och tilliten i lokala samhällen och bostadsområden såväl som i samhället i stort. För att stärka förutsättningarna för delaktighet ska kommunen:

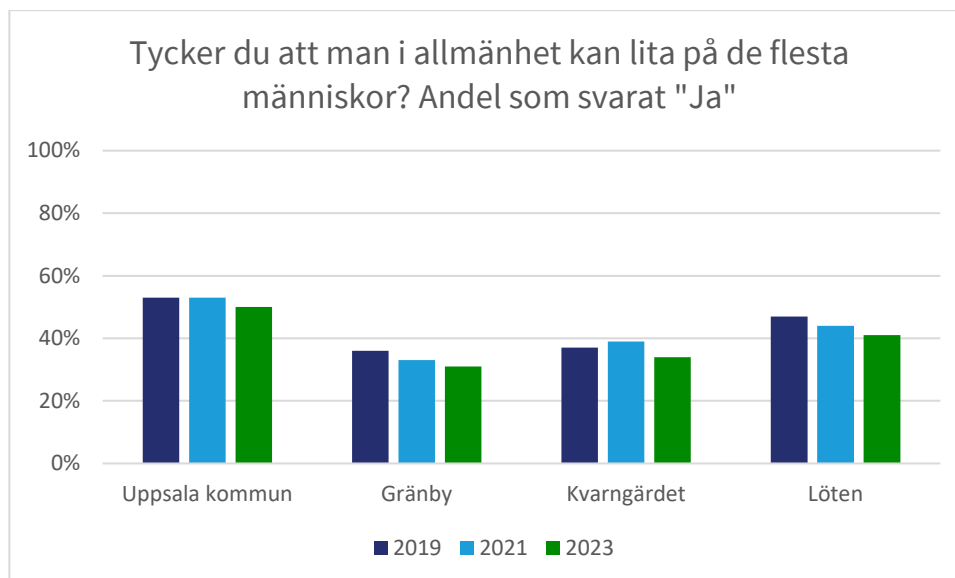
- värna delaktighet i sina verksamheter i området i syfte att öka tilliten till samhället och dess institutioner
- ge goda förutsättningar för en aktiv fritid som utgår från barns, ungas, vuxnas och äldres behov
- verka för ett starkt civilsamhälle med ökat föreningsdeltagande hos de som bor i området
- ta tillvara drivkrafter och initiativ som finns hos de som bor och verkar i området och hitta former för att göra dem delaktiga i sin egen stadsdels utveckling.

Nuläge: tillit och social sammanhållning

Fortsatt låg tillit och social sammanhållning

Tilliten människor emellan och till samhällets institutioner är viktig, men sjunker generellt i samhället. Socioekonomiska förhållanden, brottslighet och otrygghet har en stark koppling till faktorer som lokalsamhällestillit inom bostadsområden och den kollektiva förmågan att agera tillsammans.

Andelen barn och unga i Uppsala kommun som tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor har de senaste åren legat runt 50 procent. med en liten minskning 2023. Andelen är generellt lägre bland flickor än pojkar. I Gränby, Kvarngärdet och Löten har andelen som tycker att man kan lita på de flesta människor sjunkit mer än kommungenomsnittet mellan 2021 och 2023. Här utmärker sig flickor i Löten med en tydlig minskning mellan 2021 och 2023 och den lägsta andelen av alla grupper 2023 (26 procent). Samtidigt har andelen bland pojkar i Löten ökat under samma period. Det är också den grupp som i högst utsträckning tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta andra människor.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Den sociala sammanhållningen i området är låg sett till hur invånare upplever trivseln, gemenskapen och ens eget engagemang i området, samt det upplevda engagemanget hos andra boende i området. I Gränby, Kvarngärdet och Löten är det betydligt färre invånare som upplever social sammanhållning i sina bostadsområden jämfört med genomsnittet för Uppsala tätort, särskilt i områdena Gränby Författargatorna, Gränby allé och Kvarngärdet. Dessutom är det en större andel boende i dessa områden som har lågt förtroende för att kommunen gör tillräckligt för sina bostadsområden.

Social sammanhållning, andel	2017 (%)	2020 (%)	2023 (%)
Gränby allé		60	66
Gränby författargatorna	58	60	65
Vädergatorna	77	76	76
Södra Löten	78	80	78
Södra Kvarnängen	72	62	69
<i>Uppsala tätort</i>	<i>81</i>	<i>81</i>	<i>81</i>

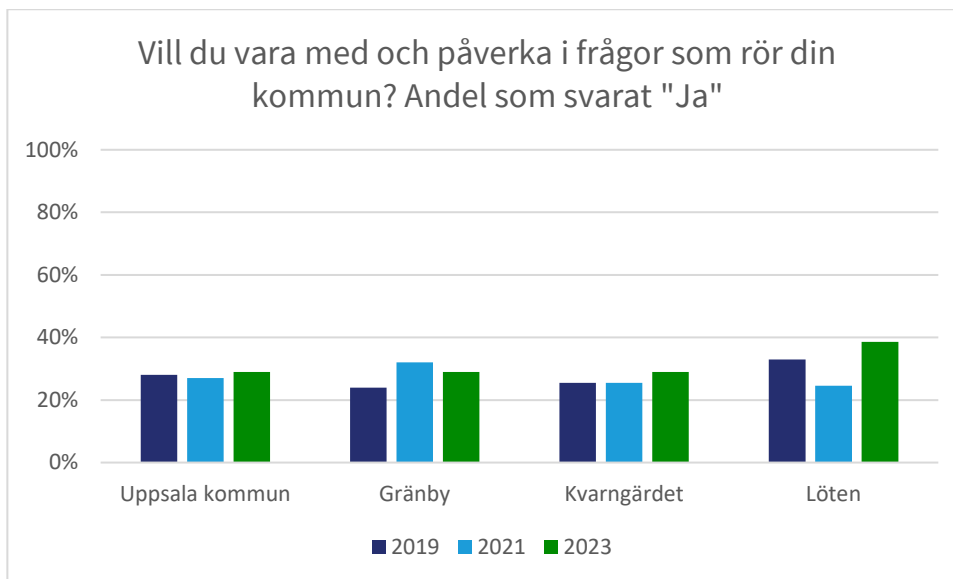
Källa: Trygghetsundersökningen 2017, 2020 och 2023, Uppsala kommun.

Lågt valdeltagande men unga vill påverka

Även valdeltagandet i Gränby, Kvarngärdet och Löten är lägre än Uppsala som helhet. I senaste valet till kommunfullmäktige 2022 hade samtliga valdistrikt ett lägre deltagande jämfört med Uppsala som helhet men det varierar också stort inom området, mellan 52,5 procent och 80 procent i områdets olika valdistrikt. Störst är variationerna inom Gränby där valdistriktet Gränby sydvästra hade lägst deltagande med 51,51 procent, medan Gränby södra hade ett deltagande på 71,3 procent. Distrikten i Löten ligger högst, medan distrikten i Kvarngärdet ligger på knappt 65 procents valdeltagande.

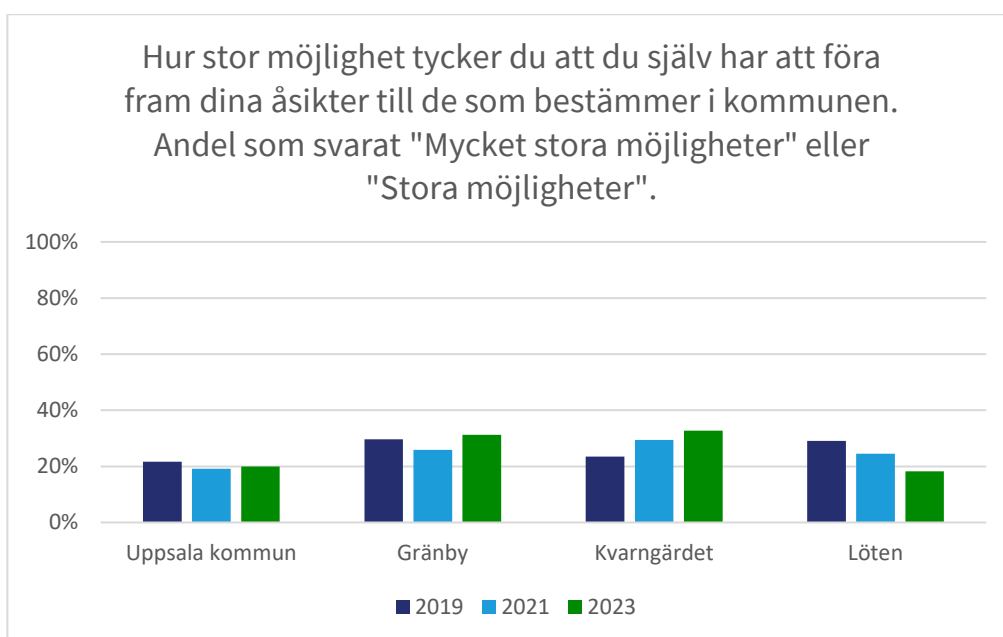
Många boende i Gränby, Kvarngärdet och Löten har samtidigt starka drivkrafter och stort engagemang för området. Viljan att vara med och påverka i frågor som rör kommunen generellt sett är relativt svag bland barn och unga i Uppsala kommun. Samtidigt vill barn och unga, särskilt flickor, i Gränby, Kvarngärdet och Löten vara med och påverka i högre grad. För flickor i Löten har andelen som vill vara med och påverka

i kommunala frågor också ökat markant, från låga 17 procent 2021 till hela 47 procent 2023. Nästan varannan flicka vill därmed vara med och påverka.

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

Även om nästan hälften av flickorna i Löten *vill* vara med och påverka är det bara 20 procent i samma grupp som upplever att de *har* möjlighet att påverka frågorna. Samtidigt är detta en större andel än kommungenomsnittet för flickor (15 procent).

Källa: Liv och hälsa ung 2023.

I jämförelse med kommunen som helhet framträder alltså att en större andel barn och unga i Gränbyområdet upplever att de har stora eller mycket stora möjlighet att föra fram sina åsikter. Jämte barn och unga i Gränby sticker pojkar i Kvarngärdet ut, som den grupp som upplever störst möjlighet att föra fram sina åsikter. Flickor i Kvarngärdet liksom både flickor och pojkar i Löten upplever en betydligt lägre grad av inflytande (ca 20 procent) – en nivå som motsvarar barn och unga i kommunen som helhet.

Insatser och resultat

Kommunens insatser för ökad delaktighet sker på många olika sätt och genom flera olika verksamheter, ofta i samverkan med de många föreningar, samfund och civilsamhällsaktörer som finns i området. Föreningslivet erbjuder viktiga sammanhang för att ge förutsättningar för tillit, delaktighet och gemenskap mellan människor. Allaktivitetshuset är en central nod i området, med ett främjande uppdrag att skapa och medskapa en aktiv och meningsfull fritid. Delaktighet skapas även i skolan och i mötet med myndigheter. Socialtjänstens arbete med samhällsväglare och kulturtolkar är synnerligen värdefullt för att människor ska känna tillit till socialtjänsten och samhällsinstitutionerna. De är brobyggare, precis som flera områdesbaserade verksamheter såsom öppna förskola, förskola och familjecentral. Att ha jobb är kanske den enskilt viktigaste faktorn för att vara och känna sig delaktighet till samhället, och här bidrar exempelvis Utbildnings- och jobbcenters verksamhet med sin bas i Kvarngärdet. För att ta tillvara drivkrafter och initiativ som finns hos dem som och verkar i området har kommunen vidare haft dialogprocesser kring såväl Gränbyparken som Bellmansparken, samt nyligen initierat Aktivitetspotten, som möjliggjort för individer i området att med ett mindre bidrag själva genomföra en aktivitet i området.

Ökad tillit till samhället

Samhällsväglare och kulturtolkar

För att förhindra spridningen av felaktig information om socialtjänsten och ge familjer stöd och information om hur svensk socialtjänst fungerar, har kommunen sedan 2023 anställda samhällsväglare och kulturtolkar. Syftet med satsningen är att:

- öka kunskapen om socialtjänsten bland grupper där förtroendet är lågt
- få föräldrar att söka stöd tidigt om de ser att det finns ett behov
- minska antalet omedelbara omhändertaganden enligt LVU, lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Samhällsväglarna är heltidsanställda inom Uppsala ungdomsjour och stödjer familjer i kontakt med socialtjänst. Samhällsväglarna samordnar, utbildar och vägleder kulturtolkarna och tillsammans samarbetar man med flera professionella nätverk och håller informationsträffar där man berättar hur socialtjänsten arbetar, besvara frågor om desinformation, barnuppfostran och fångar upp oroliga föräldrar för vidare hjälp.

Kulturtolkarna kommer från civilsamhället och arbetar på uppdrag för Uppsala kommun 8-12 timmar i veckan. Utöver svenska har tolkarna en annan språk- och kulturkompetens, förstår socialtjänstens viktiga arbete och har ett stort förtroendekapital hos målgruppen. Förutom flera olika språk kan kulturtolkarna tolka även kulturella skillnader exempelvis i möte med socialtjänsten.

En kulturtolk arbetar relationsskapande med mål om att öka förståelsen för det svenska samhället och de svenska lagarna och är en brobyggare mellan socialtjänst och familjer genom det stöd de ger familjer i mötet med socialtjänst.

Samhällsväglarnas och kulturtolkarnas samverkan med andra aktörer har utvecklats under projektets två verksamhetsår. I dag finns etablerad samverkan inom socialförvaltningen, med familjecentralen, iHUB och region Uppsala, kring gravida med

psykisk ohälsa. Man samverkar också med utbildningsförvaltningen, för att få fler utrikesfödda att ansöka om förskola för sina barn och med arbetsmarknadsförvaltningen, gällande ekonomiskt bistånd och stöd till arbete. Samverkan sker också med allaktivitetshus i Gränby, skolorna i området och Uppsala moské.

Samhällsvägledarna och kulturtolkarna har tillsammans nått ut till cirka 2 939 vårdnadshavare med sitt uppdrag och om hur socialtjänsten arbetar. Under projektets gång har samhällsvägledarna och kulturtolkarna haft kontakt med 94 familjer där kontakten varit fler än tre gånger. 131 familjer har slussats vidare till öppenvård eller andra verksamheter. Utöver detta har familjer stöttats genom rådgivning. 29 familjer har också fått krisstöd i samband med omedelbara omhändertaganden, ett stöd som varit mycket uppskattat.

Vårdnadshavare och professionella har anonymt fått besvara en enkät om samhällsvägledarnas och kulturtolkarnas arbete. Utvärderingarna visar att projektet går i rätt riktning. På frågan ”Har din kontakt med samhällsvägledare/kulturtolk dämpat din rädsla/oro för socialtjänsten?” svarar 100 procent av de svarande att rädslan och oron har sänkts. De professionella uppger att samarbetet mellan socialsekreterare och vårdnadshavare har underlättats och förbättrats efter att samhällsvägledare eller kulturtolk kopplats in och är mycket nöjda med stödet de har fått av samhällsvägledare eller kulturtolk.

Ungdomsambassadörer för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck

Sedan 2024 pågår ett projekt med ungdomar mot hedersrelaterat våld och förtryck mot kvinnor. Arbetet handlar om att engagera unga män, 16-24 år, att bli ambassadörer för attityd- och beteendeförändring bland män i sociala och kulturella sammanhang där kvinnor är mest utsatta.

Målet är att bygga upp och stärka unga män genom utbildning och regelbundna träffar, för att de sedan ska kunna agera som kamratledare och främja generationsöverskridande dialog i sina egna sammanhang. Utbildningar och träffar pågår, och kommer fortsätta fram till att ambassadörerna är redo att hålla i olika ungdomsgrupper och värderingsövningar.

Projektet finansieras av EU och genomförs i flera länder där förutom Sverige, England, Spanien, Italien, Bulgarien, Grekland, Frankrike och Nederländerna ingår.

Ge goda förutsättningar för en aktiv fritid

Allaktivitetshus – ”skolan mitt i byn”

I Uppsala finns allaktivitetshus i två stadsdelar - Gränby och Gottsunda. Allaktivitetshus är en verksamhetsidé som bygger på konceptet ”skolan mitt i byn”. Modellen innebär att kommunen nyttjar skolans lokaler mer effektivt efter skoldagens slut för att skapa meningsfulla och avgiftsfria aktiviteter för boende i området.

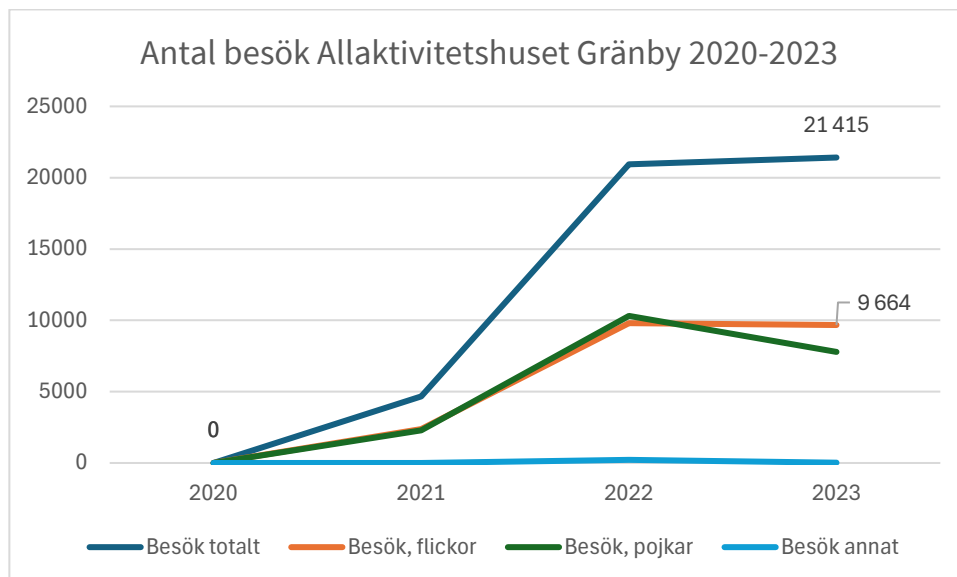
Allaktivitetshuset bygger på hög delaktighet och inflytande från boende och aktörer i området. Aktivitetsutbudet tas därför fram tillsammans med elever, skola, föräldrar och andra intressenter. Lokalerna är tänkt att finnas till för det allmänna lokalsamhället så att föreningar och boende i området kan skapa sina egna fritidsaktiviteter för området.

Verksamhetsidén är att allaktivitetshuset ska åstadkomma: “Meningsfull fritid åt fler Uppsalabor – tillsammans! För jämlika uppväxtvillkor och levnadsvillkor och ett tryggt och trivsamt område “. Allaktivitetshuset riktar sig i huvudsak till deltagare i närområdet, med barn och unga som prioriterad målgrupp, och ska verka för:

- Upprätthålla goda utbildningsresultat hos eleverna i området,
- Skapa tillit och bygga relationer mellan elever, personal, familj, skola, näringsliv, civilsamhället och samhället i stort
- Verka för trivsel- och trygghetsskapande för såväl skolområdet som för hela stadsdelen.
- Skapa en generationsöverskridande mötesplats

Allaktivitetshusets lokaler i Gränbyskolan invigdes hösten 2023. Verksamheten erbjuder en mängd olika aktiviteter, såsom dans, musik, sport, matlagning, socialt umgänge, utbildning. Flera grupper, exempelvis tjejgrupper, yogaklasser, språkcafé, programmeringskurser, promenader och skapande verksamhet finns i verksamheten. Dessutom hålls särskilda lovaktiviteter för skollediga barn och unga såväl som för familjer. Under 2024 (januari till och med november) har allaktivitetshuset genomfört 859 aktiviteter. Samverkan sker även kring högtider, där bland annat julevent tillsammans med Platssamverkan Gränby Kvarngärdet har genomförts.

Verksamheten fick en tuff start under pandemiåren 2020 och 2021. Under 2022 och 2023 har besöksantalet stadigt ökat och idag har Gränby allaktivitetshus över 20 000 besök (21 415 under 2023), varav barn och unga står för majoriteten av besöken. Fördelningen mellan pojkar/flickor är någorlunda jämnt fördelat.

Källa: Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Uppsalamodell för allaktivitetshus under utveckling

För att öka likvärdigheterna i allaktivitetshusets verksamhet och kvalitet för alla barn och unga oavsett i vilket område man bor, pågår en utveckling av en gemensam modell för allaktivitetshuset. Målet är att utveckla en organisation, metod, modell och arbetssätt för allaktivitetshus som motverkar de negativa effekterna av barnfattigdom för barn och unga från utsatta områden. Samverkan, invånaranpassat utbud och samlokalisering är några av frågorna som modellen för det områdesbaserade arbetet

ska inkludera. Projektet pågår 2023 – 2026 och finansieras av Europiska socialfonden (ESF). Preliminär tidplan är att utkast på modell kommer vara klar i maj 2025. Externa intressenter kommer därefter bjudas in till dialog kring modellen.

Insatser för ett starkt civilsamhälle och ökat föreningsdeltagande

Det är betydligt fler barn och unga i Gränby, Kvarngärdet och Löten som inte deltar i aktiviteter än i kommunen i övrigt, både när det gäller flickor och pojkar. Och precis som i Uppsala som helhet deltar flickor i mindre utsträckning än pojkar. I Gränby och Kvarngärdet är det så många som tre av fyra flickor som anger att de inte deltar i någon förening, klubb, sällskap eller organisation.

Kommunen gör olika insatser för att främja goda förutsättningar för professionella och ideella aktiviteter och ett levande föreningsliv. Bland annat ger kommunen föreningsbidrag till olika aktörer för aktiviteter i området och har ett flertal offentligt-privata- partnerskap (IOP) i syfte att stärka föreningarna och deras viktiga roll som demokratibärare. Ofta kan föreningslivet också ha lägre trösklar för att nå invånare som kanske inte har tillit till kommunen på samma sätt. Civilsamhället är på flera sätt en mycket värdefull resurs i ett samhällsbygge.

Kommunen stödjer också föreningar i området genom att upplåta ytor och lokaler för deras verksamheter. Allaktivitetshuset är den kanske mest centrala aktören för kulturföreningar och erbjuder föreningar ytor att möta och engagera invånare på. För idrottsrörelsen är idrottsplaner och hallar avgörande för närvaron i området. Andra sätt som kommunen arbetar för att sänka trösklarna är att tillsammans med föreningar erbjuda barn och unga kostnadsfria eller kostnadsreducerade aktiviteter. Många aktiviteter styrs till skoldagens slut för att inte orsaka luckor mellan skola och aktivitet som innebär att vissa barn inte kan eller får gå tillbaka. Aktiviteter som genomförts i skolmiljön har sannolikt också inneburit att fler barn haft möjligt att delta.

Lokala drivkrafter och initiativ

Aktivitetspotten – för delaktighet och aktivering av platser

Hösten 2024 startade kommunen aktivitetspotten. Inom ramen för aktivitetspotten kan boende, föreningar, privata företag eller en kommunal verksamhet i Gränby, Kvarngärdet och Löten ansöka om upp till 10 000 kronor för att genomföra en aktivitet i området. Med satsningen vill kommunen dels aktivera fler platser för rörelse och gemenskap i området, dels stödja och stimulera de idéer och initiativ som finns hos människor som bor eller verkar i området. Nya sammanhang, aktiviteter och mötesplatser ska bidra till att öka gemenskapen, engagemanget, tryggheten och delaktigheten bland boende i området.

Cirka 30 ansökningar inkom under perioden juli – december 2024 varav hälften beviljades medel under hösten 2024. Det handlar om aktiviteter som pickleball, framtidscafé, konstkurs och torg- till-tunnel- festival, för att nämna några. Aktiviteterna riktar sig till olika målgrupper och sker för närvarande på sex olika platser: Gränbyparken, Liljeforsskolan, von Bahrs skola, Erikshjälpens lokaler, utomhus i Kvarngärdet samt i Gränby allaktivitetshus. Bedömningen är att aktiviteterna når ut, uppskattas och är ändamålsenliga. Fler idéer, projekt och ansökningar är under arbete och behandling. Intresset har varit stort och satsningen förlängs därför till aug 2025. Piloten har då varit i gång ett år och kommer därefter utvärderas.

Uppföljningsmodell

Syftet med denna uppföljning är att visa på ett nuläge i Gränby, Kvarngärdet och Löten utifrån handlingsplanens inriktningar och prioriterade teman. Handlingsplanens tidshorisont om 2030 ger möjligheter att arbeta mot måluppfyllelse på lång sikt, och samtidigt följa upp och arbeta utifrån identifierade utmaningar och behov på kort sikt.

Effektlogik

Fokus i årets uppföljning är det mångfacetterade arbetet som genom olika insatser. Handlingsplanens modell bygger på så kallad effektlogik, där uppföljningen synliggör hur insatserna bidrar till, eller kan komma att bidra till, önskade förändringar på längre sikt.

De insatser som görs, värden som skapas och förflyttningar som sker synliggörs i huvudsak på tre sätt: genom fördjupade beskrivningar av insatser, prestationer och utfall. Fördjupade beskrivningar av insatser används för att synliggöra värden och resultat som en insats bidrar till men som inte alltid låter sig mätas. Prestationer används för att mäta om en insats nått målgruppen i den utsträckning (volym) och på det sätt (kvalitet) som är förväntat. Utfall används för att mäta den förändring för målgruppen som finns efter genomförd insats i jämförelse med före.

Även uppföljningsdesign och rapportstruktur hämtar därmed inspiration från effektlogik, men har utformats och anpassats till givna förutsättningar såsom underlag, tid och resurser Redovisningen av utfall, det vill säga de förflyttningar som skett, vilar i huvudsak på befintliga verksamhetsdata som förvaltningar och bolag samlar in och använder löpande för att följa sina verksamheter. Därtill har större undersökningar och rapporter använts De förflyttningar som redovisas kan sällan knytas direkt till en enskild insats. Insatser är svåra att isolera och för en regelrätt effektmätning krävs jämförelsegrupper med liknande förutsättningar men där insatser inte har gjorts. Många av handlingsplanens insatser utvecklas också och tar form efter hand, vilket innebär att en tydlig start- och slutpunkt, det vill säga ett ”före” och ett ”efter”, många gånger saknas. Även detta gör en specifik insats eventuella bidrag till en förflyttning osäker. Med det sagt, kan insatser ändå bedömas genom att samla och kombinera kvantitativa och kvalitativa underlag.

Rapportens slutsatser vilar på kvalitativa beskrivningar av handlingsplanens insatser, prestationsmått och indikatorer som redovisas över tid med relevanta tidslinjer och jämförbara kommunal. Ambitionen har varit att med en kombination av olika typer av data ge en fyllig och rättvisande bild av de insatser som görs, de värden som skapas och de förflyttningar som sker mot handlingsplanens tematiska och övergripande målsättningar.

Underlag

I denna rapport har data och information från ett antal olika källor använts. Tyngdpunkten ligger på verksamhetsdata, rapporter och annat underlag från förvaltningar och bolag. Information har också inhämtats genom samtal och intervjuer med tjänstepersoner vid förvaltningar och bolag. För bakgrundsbeskrivningar av aktuella områden och dess socioekonomiska förutsättningar har statistik och information hämtats ur Uppsala kommuns Socioekonomisk rapport 2021 och 2023, med data levererad av SCB på NYKO4-nivå för Uppsala kommun, år 2018 och 2021. För

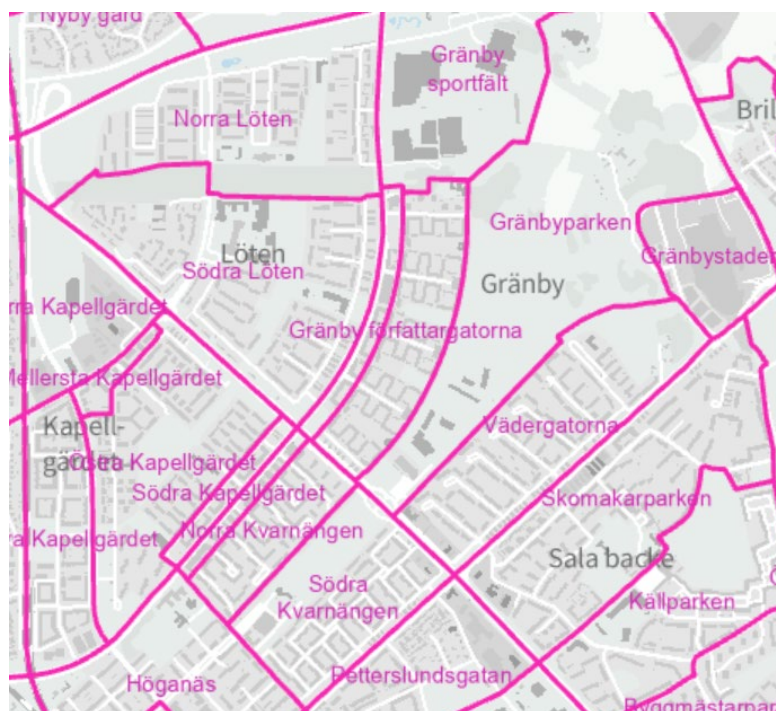
öppet arbetslösa gäller redovisningen år 2019 respektive 2022. Indikatorerna känns igen från annan uppföljning i bland annat verksamhetsberättelser och nyckeltalsdatabasen Kolada. I denna rapport presenteras dock siffror specifikt för Gränbyområdet, i huvudsak tillsammans med ett jämförelsetal för hela Uppsala. Registerdata från SCB publiceras med en viss eftersläpning och det skiljer sig åt variabler emellan. Vilka år statistiken avser framgår i aktuella diagram. Vad avser data och statistik över näringslivets branschstruktur och volymer kring omsättning, nyföretagande och konkurser har såväl data från SCB samt Upplysningscentralen legat till grund.

Utöver ovan redovisade källor har två stora enkätundersökningar använts: Trygghetsundersökningen för 2023 och regionens undersökning Liv och hälsa ung för 2023. Ytterligare ett underlag som använts i rapporten är de lokala fastighetsägarnas löpande enkätundersökning till sina hyresgäster, som görs via AktivBo.

Det statistiska underlaget är valt för att kunna ge tidsserier från olika mätpunkter. Registerdata och verksamhetsstatistik uppdateras i regel årligen. Trygghetsundersökningen görs vart tredje år. Liv och hälsa ung genomförs vartannat år.

Geografisk avgränsning och indelning

Uppsala kommun kan delas in i flera mindre geografiska områden, så kallade nyckelkodsområden (NYKO), på olika nivåer. I denna rapport används nio NYKO4-områden för att fånga handlingsplanens geografiska område: Gränby, Kvarngärdet och Löten. Det är ett heterogent område och NYKO4-nivå är vald för att kunna synliggöra även variationer inom handlingsplanens geografiska område.

Kartbild över områdesindelning på NYKO4-nivå.

Den statliga geografiska indelningen som SCB ansvarar för är så kallade DeSO och RegSO-områden. DeSO står för Demografiska Statistikområden och är konstant över tid och gör skillnad på områden på landsbygden, områden i tätorter och områden i

centralorter, med hänsyn till antal invånare per område. Aggregerad nivå av DeSO kallas RegSO. I årets rapport används främst statistik på Nyko-nivå.

Genom att redovisa resultat för mindre geografiska områden och därtill i vissa fall utifrån mindre grupper inom respektive område kan variationer och skillnader bortom ett samlat ”grått genomsnitt” synliggöras. Det innebär samtidigt att resultat ibland baseras på små grupper och få svarande, vilket föranleder försiktighet i tolkning av resultat och vid jämförelser.

Bilaga 1 Indikatorsförteckning

Indikatorer som baseras på [Social kompass Uppsala kommun 2021](#), [Den sociala kompassen 2023](#) och/eller SCB:s registerdata tillgängliga på kommunnivå via [Statistikmyndigheten SCB](#).

- *Andel öppet arbetslösa (18–65 år, 2019-2024)*. Arbetsökande utan arbete som aktivt söker jobb, omgående kan börja jobba och som inte deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Variabeln inkluderar endast öppet arbetslösa registrerade hos Arbetsförmedlingen. SCB arbetsmarknadsstatistik.
- *Disponibel inkomst för hushåll, median (20+ år, 2018 och 2021)*. Disponibel inkomst definieras som summan av alla inkomster och transfereringar (t.ex. barn- och bostadsbidrag samt försörjningsstöd) minus slutlig skatt. Hushållsbegreppet definieras enligt Totalräknad inkomstfördelingsstatistik (TRIF). Invånare 0-19 i hushåll med låg ekonomisk standard.
- *Andel invånare 0–19 år i hushåll med låg ekonomisk standard (0–19 år, 2018 och 2021)*. Variabeln är en sammanslagning av två variabler där den ena är antal individer 0–19 år per delområde vid datum 2018-12-31. Den andra variabeln är disponibel inkomst för hushåll, se ovan. Dessa två variabler har sedan slagits samman för att få fram en variabel som mäter andel invånare 0–19 år i hushåll med en hushållsinkomst som är lägre än 60% av medianen. Denna definition av låg hushållsinkomst är densamma som den definition SCB använder sig av.

Indikatorer baserade på Uppsala kommuns trygghetsundersökning 2020 och 2023

Trygghetsundersökningen syftar till att få kunskap om hur upplevelser av bland annat ordningsstörningar och lokala problem i bostadsområden i Uppsala tätort påverkar invånarnas upplevda trygghet. Undersökningen omfattar sex frågeområden: *Oro för att bli utsatt för brott; Social sammanhållning; Förtroende; Lokala problem; Begränsad rörlighet samt Utsatthet för brott*. I rapport redovisas valda indikatorer inom dessa frågeområden fördelat på NYKO4-områdena Gränby allé, Gränby Författargatorna, Vädergatorna, Södra Löten, Södra Kvarnängen, samt Uppsala tätort.

Trygghetsundersökningen genomfördes för tredje gången 2023 (tidigare 2020 och 2017) med datainsamling under oktober 2023 – januari 2024. Population utgörs av personer i åldern 17 år och äldre. Svarfrekvensen i 2023-års undersökning var 37,8 procent (5 552 personer). Jämförelser ska göras med försiktighet eftersom urvalsstorleken blir relativt liten på denna låga geografiska nivå samt att det råder bortfall och felmarginaler. Resultatet ger trots det en indikation om hur de boende i området upplever sitt bostadsområde.

Följande frågor/indikatorer ingår i rapporten:

- *Andel som upplever en stark sammanhållning med sina grannar*. Andel (%) som svarat stämmer ganska bra eller mycket bra.
- *Andel som skulle rekommendera en vän att flytta till sitt bostadsområde*. Andel (%) som svarat stämmer ganska bra eller mycket bra.
- *Andel som upplever folk som uppträder våldsamt/bär vapen/trakasserar eller hotar andra/säljer droger eller svartsprit*. Andel (%) som svarat ganska ofta eller väldigt ofta.

- *Andel som är orolig att, i sitt bostadsområde, utsättas för inbrott/hot eller trakasserier/våld/rån/sexuella trakasserier. Andel (%) som svarat ganska ofta eller mycket ofta.*
- *Andel som i sitt bostadsområde de senaste 12 månaderna utsatts för inbrott/hot eller trakasserier/våld/rån/sexuella trakasserier. Andel (%) som svarat ja, en gång eller ja, flera gånger.*
- *Andel som känner sig trygg i sitt bostadsområde på dagen respektive kvällen/natten. Ande (%) som svarat ja alltid eller ja oftast.*
- *Andel som låtit bli att gå ut i sitt bostadsområde på dagen respektive kvällen/natten på grund av otrygghet. Andel (%) som svarat ganska ofta eller mycket ofta.*
- *Andel som tycker att kommunen/polisen/brandkåren gör tillräckligt för att bostadsområdet ska kännas tryggt. Andel (%) som instämmer i ganska hög grad eller i väldigt hög grad.*
- *Andel som skulle ringa polisen om hen såg någon bli utsatt för våld i sitt bostadsområde. Andel (%) som svarat stämmer ganska bra eller mycket bra.*
- *Andel som skulle berätta vem som låg bakom ett brott i bostadsområdet, om hen visste vem som låg bakom. Andel (%) som svarar att det stämmer ganska bra eller mycket bra.*

Indikatorer baserade på Region Uppsalas undersökning Liv och hälsa ung

2019, 2021 och 2023

Liv och hälsa ung är en webbaserad enkätundersökning som genomförs av Region Uppsala tillsammans med länets kommuner i samverkan med länets skolor. Eleverna får i Liv och hälsa ung besvara frågor om bland annat hälsa och trygghet, sin fritid, om inflytande och demokrati och hur de ser på framtiden - för dem själva och för världen i stort. Undersökningen genomförs på svenska. Nyanlända ungdomar är därmed sannolikt underrepresenterade bland svarande. Ungdomar i särskolan finns inte heller representerade i underlaget. År 2023 svarade 8159 ungdomar i länets årskurs 7, 9 och årskurs 2 på gymnasiet på enkäten, vilket omfattar 65 procent av aktuella elever.

- *Andel som ser ljust på framtiden för egen del.*
- *Andel som ser ljust på framtiden för världen i stort.*
- *Andel som uppgett att de varje dag eller nästan varje dag, eller några gånger i veckan, deltar i aktiviteter i en församling, idrottsförening och/eller annan förening.*
- *Andel som inte är med i någon förening, klubb, sällskap eller organisation.*
- *Andel som vill vara med och påverka kommunen.*
- *Andel som upplever att de har mycket stora möjligheter eller stora möjligheter att själv föra fram sina åsikter till de som bestämmer i kommunen.*
- *Andel som mår bra/mycket bra.*
- *Andel som känner sig trygga i sitt bostadsområde på dagen respektive kvällen/natten.*
- *Andel som tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor.*

Indikatorerna redovisas med områdesindelningen Gränby, Kvarngärdet, Löten och Uppsala kommun. Urvalet till områdena Gränby, Kvarngärdet och Löten baseras på svar från unga i årskurs 7 och 9, samt gymnasiet åk 2 som uppgett att de bor i

bostadsområdet. Grupperna kan därför ibland bli små, och statistiken bör tolkas med försiktighet vid jämförande med genomsnittet för hela Uppsala kommun.

Indikatorer baserade på RF-SISU:s undersökning om andelen barn och unga som är aktiva i idrottsföreningar 2022 och 2023

- *Antal LOK-deltagare per 100 invånare (7–25 år) per RegSO-område, år 2022 och 2023.* Statistiken visar hur vanligt det är att barn och ungdomar idrottar i en idrottsförening i olika stadsdelar/områden. Statistiken bygger på förteckningen över de barn och ungdomar som deltog i minst en idrottsaktivitet som beviljades LOK-stöd aktuella år. Underlaget har begränsats till de deltagare som 2022 respektive 2023 fyllde 7–25 år. Med hjälp av Statistikmyndigheten SCB har individernas folkbokföringsadress kodats till Regionala statistikområden (RegSO-område). Uppgifter om antalet invånare i åldrarna 7–25 per RegSO-område har inhämtats från SCB. Därefter har ”Antal LOK-deltagare per 100 invånare” beräknats för alla RegSO-områden. Beräkningen har gjorts separat för flickor och pojkar samt totalt för båda könen.

Indikatorer baserade på verksamhetsdata från förvaltningar och bolag:

- *Andel boende som upplever att den personliga tryggheten i området fungerar ganska eller mycket bra kvällar och nätter (2021-2024).* Verksamhetsstatistik från lokala fastighetsägare genererad via AktivBo-kundundersökning.
- *Andel vuxna biståndsmottagare (2020-2024).* Alla medlemmar i ett biståndshushåll registreras som biståndsmottagare, oavsett om biståndet avsett hushållet som helhet eller enbart någon av dess medlemmar. Vuxen biståndsmottagare är person som är 18 år eller äldre och som inte omfattas av föräldrars försörjningsskyldighet. Totalt antal biståndsmottagare är samtliga vuxna och barn som ingår i biståndshushållet. Månadsstatistik inhämtad av arbetsmarknadsförvaltningen från socialstyrelsens statistikdatabas sdb.socialstyrelsen.se.
- *Antal unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) 18-29 år som också har ekonomiskt bistånd (2020-2021).* Arbetsmarknadsförvaltningen (2024) Kartläggning av unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) i Uppsala kommun, 2020-2021.
- *Registrerade besökande (antal) utbildnings- och jobbcentrum per frågeområde (2022-2023).* Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.
- *Andel avslut från UJC-A till arbete eller studier (2023-2024).* Ett avslut till arbete eller studier från UJC-A innebär att individen blivit självförsörjande. Verksamhetsstatistik från arbetsmarknadsförvaltningen.
- *Antal anmälda till fritidsklubb (2020-2023), genomsnitt/år.* Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- *Antal besök fritidsklubb, ej unika besökare (2020-2023).* Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- *Antal besök fritidsgård (2020-2023).* Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- *Antal besök allaktivitetshuset i Gränby (2020-2023).* Verksamhetsstatistik från kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.
- *Andel godkända elever nationella prov årskurs 3 (2021-2024).* Andel godkända i samtliga delprov. Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.
- *Andel elever i åk 9 med behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram (2019-2024).* För att en elev ska vara behörig till gymnasieskolans yrkesprogram krävs

lägst betyget godkänd i ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik, samt i ytterligare fem ämnen, det vill säga behörighet kräver lägst godkänt i åtta ämnen sammantaget. Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.

- *Andel elever behöriga till gymnasieskola - Progression yrkesbehörighet 2020/2021 – 2023/2024.* Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.
- *Uppnådd och förväntad yrkesbehörighet (2022-2024).* Förväntad andel yrkesbehörighet utifrån index och beräknat av SCB i samband med framtagandet av underlaget till fördelningen av strukturersättningsbidraget. Index: Riskvärde för att inte uppnå kunskapskrav för yrkesbehörighet. Kommunindex för samtliga skolor oavsett huvudman är 100. Högre värde än 100 innebär en högre risk, lägre värde än 100 innebär en lägre risk för att inte uppnå yrkesbehörighet. Källa: Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen.
- *Antal inskrivna barn i förskola (okt 2024).* Verksamhetsstatistik från utbildningsförvaltningen (per NYKO3). Barn födda nov-dec 2023 (ännu ej fyllda 1 år) och barn med TF-nummer ingår i inskrivningsdatan. Barn med TF-nummer ingår inte i folkbokföringen.
- *Andel föräldrar med barn i kommunal förskola som skulle rekommendera sin förskola till en annan förälder.* Förskoleenkät (2024) Uppsala kommun.
- *Andel föräldrar med barn i kommunal förskola som är nöjd med sitt barns förskola som helhet.* Förskoleenkät (2024) Uppsala kommun.

Övriga referenser

Brottsförebyggande rådet (2022) *Nationella trygghetsundersökningen 2022.*

Valmyndigheten (2022) *Valdeltagande, kommunfullmäktige 2022, procent.*

Uppsala kommun, Näringslivsavdelningen (2024) *Basfakta om näringslivet för geografiskt område postnummer 75420, 75421, 75426, 75427, 75428, 75429, 75430, 75431, 75432, 75445 och 75460.* Konsultrapport.

Uppsala kommun (2023) *Flyttmönster i Uppsala 2023, KSN-2023-02736.*